

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

**Homophobie: Οι θέσεις των κομμάτων και των πολιτών της Γερμανίας.
Μετάφραση από τα Γερμανικά στα Ελληνικά και μεταφραστικός σχολιασμός**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΥΡΙΑΚΑΝΤΩΝΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΜ: Ξ2019017

ΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ:

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΕΝΤΡΩΤΗΣ – Α' ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ

ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΛΙΒΑΣ – Β' ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ

ΚΕΡΚΥΡΑ

Φεβρουάριος, 2024

(Αυτή η σελίδα είναι σκοπίμως κενή)

Τίτλος:

Homophobie: Οι πολιτικές θέσεις των κομμάτων και των πολιτών της Γερμανίας. Μετάφραση από τα Γερμανικά στα Ελληνικά και μεταφραστικός σχολιασμός.

Πίνακας Περιεχομένων

1. Πρόλογος.....	5
2. Μεταφράσματα.....	
2.1. Οι πολιτικές θέσεις των κομμάτων της Γερμανίας απέναντι στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα.....	6
2.2. Οι αντιλήψεις για τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα στη Γερμανία – Συναισθηματική Ομοφοβία.....	12
2.3. Νομιμοποίηση της επιθετικότητας και της βίας κατά των ομοφυλόφιλων και των αμφιφυλόφιλων.....	16
2.4. Συμπεριφορά απέναντι στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα και το κοινωνικό περιβάλλον – Κοινωνικό υπόβαθρο και υπάρχουσα έρευνα.....	17
3. Πρωτότυπα.....	
3.1. Parteien zu Lesben, Schwulen, Trans, Inter.....	19
3.2. Einstellungen gegenüber lesbischen, schwulen und bisexuellen Menschen in Deutschland – Affektive Homophobie.....	24
3.3. Legitimation von Aggression und Gewalt gegen homo- und bisexuelle Personen.....	27
3.4. Verhalten gegenüber Lesben, Schwulen und Bisexuellen und soziales Umfeld – Gesellschaftlicher Hintergrund und existierende Forschung.....	28
4. Μεταφραστικός σχολιασμός.....	
4.1. Εισαγωγή.....	30
4.2. Ανάλυση κειμένου-πηγής (ΚΠ).....	31
4.2.1. Κειμενικό είδος.....	31
4.2.2. Λειτουργίες κειμένων.....	32
4.2.3. Σκοπός ΚΠ.....	33
4.3. Μεταφραστικές οδηγίες και σύγκριση κειμένου-πηγής (ΚΠ) και κειμένου-στόχου (ΚΣ).....	34
4.4. Μεταφραστικά προβλήματα και επίλυση.....	35
4.4.1. Πραγματολογικά προβλήματα.....	35
4.4.2. Πολιτισμικά προβλήματα.....	36
4.4.3. Γλωσσικά προβλήματα.....	37
4.4.4. Ιδιάζοντα προβλήματα.....	38
5. Επίλογος.....	39
6. Βιβλιογραφία/Ιστογραφία/Ηλεκτρονικά λεξικά.....	40

1. Πρόλογος

Το παρόν αποτελεί την Πτυχιακή Εργασία του Γεωργίου Κυριακωνάκη, προπτυχιακού φοιτητή του τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας και πραγματεύεται τις πολιτικές θέσεις των κομμάτων και των πολιτών της Γερμανίας πάνω σε βασικούς άξονες ΛΟΑΤΚΙ+ ζητημάτων. Η εν λόγω εργασία αποτελεί μετάφραση δύο κειμένων από τη γερμανική γλώσσα προς την ελληνική, που στόχο έχουν να ενημερώσουν, σε ένα γενικότερο πλαίσιο, το αναγνωστικό κοινό για το επίπεδο ομοφοβίας στη χώρα κατά την προηγούμενη δεκαετία. Ειδικότερα, το πρώτο κείμενο αποτελεί ένα ιστολόγιο που δημοσιεύτηκε λίγες μέρες πριν από τις Γερμανικές Ομοσπονδιακές Εκλογές της 22^{ης} Σεπτεμβρίου 2013 και παρουσιάζει τα προεκλογικά προγράμματα των κομμάτων σε σχέση με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα. Όσον αφορά το δεύτερο κείμενο, πρόκειται για επιλογή αποσπασμάτων από μία έρευνα που εκπονήθηκε στο πλαίσιο μίας αντιπροσωπευτικής δημοσκόπησης του πληθυσμού και δημοσιεύτηκε το 2017. Η τελευταία σχετίζεται με τις αντιλήψεις και τη συμπεριφορά ετεροφυλόφιλων πολιτών απέναντι σε πολίτες της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Έπειτα από την παρουσίαση του ΚΣ και του ΚΠ ακολουθεί ο μεταφραστικός σχολιασμός, ο οποίος βασίστηκε στη λειτουργική προσέγγιση της Christiane Nord. Αφορμή για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος ήταν η προσωπική ανάγκη για διεξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά τόσο με τα σημεία βελτίωσης και εκσυγχρονισμού που ενδεχομένως έχει παρουσιάσει η γερμανική κοινωνία του χθες με την κοινωνία του σήμερα, όσο και με τις διαφορές ελληνικής και γερμανικής κοινωνίας πάνω σε αντιλήψεις και συμπεριφορές απέναντι σε μέλη της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Μέσα από τη συγκεκριμένη εργασία αναδεικνύονται αρκετές πολιτικές, πολιτισμικές και πραγματολογικές διαφορές μεταξύ Γερμανίας και Ελλάδας, οι οποίες καταγράφονται στον μεταφραστικό σχολιασμό. Στόχος είναι να δοθούν απαντήσεις σε ζητήματα που αφορούν τον τρόπο, με τον οποίο ο μεταφραστής καλείται να αντιμετωπίσει τις παραπάνω διαφορές και να δώσει λύσεις σε μεταφραστικά προβλήματα που ανακύπτουν.

2. Μεταφράσματα

2.1. Οι πολιτικές θέσεις των κομμάτων της Γερμανίας απέναντι στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα

Γερμανικές Ομοσπονδιακές Εκλογές 2013

Τι αναφέρεται στα προεκλογικά προγράμματα των κομμάτων σε θέματα που αφορούν τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα (Λεσβίες, Ομοφυλόφιλους, Αμφιφυλόφιλους, Τρανς, Κουίρ και Ίντερσεξ άτομα); Παρακάτω παρουσιάζονται οι θέσεις τους.

Στις 22 Σεπτεμβρίου 2013 θα εκλεγεί το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο. Όπως κάθε 4 χρόνια, τα παραδοσιακά και τα όχι και τόσο παραδοσιακά κόμματα διασκορπίζονται στο πλήθος και λένε στο σώμα των ψηφοφόρων τους τι σκοπεύουν να κάνουν μέσα στα επόμενα χρόνια αν εκλεγούν. Ήδη σε ένα πρώτο μέρος του ιστολογίου, που πραγματεύεται τα προεκλογικά προγράμματα των κομμάτων σε σχέση με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα, έχει αναφερθεί τι υλοποιήθηκε από τις υποσχέσεις των τελευταίων εκλογών. Στο δεύτερο μέρος, που αποτελεί και το θέμα του παρόντος άρθρου, δίνεται μία πρώτη εικόνα του τι αναφέρεται την περίοδο αυτή στην ατζέντα των κομμάτων υπέρ των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, αν πιστέψει κανείς τις προεκλογικές δηλώσεις που έγιναν.

Χριστιανοδημοκρατική Ένωση/Χριστιανοκοινωνική Ένωση Βαυαρίας (εφεξής: CDU και CSU αντιστοίχως)

Τα κόμματα της Ένωσης CDU/CSU, σε αντίθεση με το σύνθημα τους στην προεκλογική αφίσα «Κάθε οικογένεια είναι διαφορετική. Και για εμάς ιδιαίτερα σημαντική.» παρουσιάζουν και πάλι οπισθοδρομικές ιδέες στο προεκλογικό τους πρόγραμμα σε σύγκριση με το 2005. Οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις μεταξύ αντρών και γυναικών αντιστοίχως, οι οποίες εκτός των άλλων φαίνεται να υφίστανται μόνο ως καταχωρισμένες σχέσεις συμβίωσης, αποκλείονται ρητώς από την έννοια της οικογένειας. Το CDU/CSU γράφει: «Αναγνωρίζουμε τη συνταγματική επιταγή της ειδικής προώθησης του γάμου και της οικογένειας. Απορρίπτουμε τις διακρίσεις σε άλλες μορφές σχέσεων, συμπεριλαμβανομένων και των ομοφυλοφιλικών σχέσεων συμβίωσης. Γνωρίζουμε ότι ακόμα και σε τέτοιες σχέσεις διαιωνίζονται αξίες, οι οποίες είναι θεμελιώδεις για την κοινωνία μας. Το CDU και το CSU θέλουν να ενδυναμώσουν τον θεσμό του γάμου και της οικογένειας και με τις κατάλληλες

προϋποθέσεις να συμβάλουν, ώστε οι άνθρωποι να μπορούν να εκπληρώσουν την επιθυμία τους για παιδιά και οικογένεια» (Εμφαση του/της συγγραφέως)

Αυτό που ακούγεται ως μία επιφανειακή διατύπωση κατά των διακρίσεων, στην πραγματικότητα δεν είναι τίποτα περισσότερο από αυτό. Η κατάργηση της Διαιρεμένης Φορολόγησης Εισοδήματος Συζύγων (Ehegattensplitting), ενός νόμου που προβλέπει φορολογικές ελαφρύνσεις στα παντρεμένα ζευγάρια, απορρίπτεται, ενώ όλα τα υπόλοιπα αιτήματα για έναν βελτιωμένο εργασιακό κόσμο αναφέρονται αποκλειστικά στις «οικογένειες». Ο όρος «οικογένεια», όπως ερμηνεύεται από την Ένωση, δεν συμπεριλαμβάνει τις λεσβίες και τους γκέι. Το ζήτημα της τεκνοθεσίας δεν τίθεται καν υπό συζήτηση. Η διαταχθείσα από το Συνταγματικό Δικαστήριο τροποποίηση του νόμου για τα τρανς άτομα, η οποία εξακολουθεί να βρίσκεται σε εκκρεμότητα, εκλείπει από τις προγραμματικές δηλώσεις της Ένωσης όπως ακριβώς και τα αιτήματα για τα ίντερσεξ άτομα, για τα οποία τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών είχαν αξιώσει τη διασφάλιση σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Τέτοια κενά σε σημαντικά ζητήματα συμβίωσης και σε ένα προεκλογικό πρόγραμμα 128 σελίδων; Πιθανότατα πρόκειται για σκόπιμη παράλειψη. Και σε αντίθεση με τα άλλα κόμματα, το προεκλογικό τους πρόγραμμα αποφασίστηκε μόνο εντός του μικρού ηγετικού κύκλου.

Ελεύθερο Δημοκρατικό Κόμμα (εφεξής: FDP)

Η πολιτική του FDP προσανατολίζεται προς την ατομική πρόληψη αντί του κρατικού συλλογικού γίνεσθαι. Ακολουθεί μία προοπτική αγοράς και από αυτήν ενισχύει το αίτημα της για ίση μεταχείριση καταχωρισμένων συντρόφων, σε ό,τι αφορά τον νόμο του Ehegattensplitting. Το FDP συμπεριλαμβάνει αυτό το αίτημα στο προεκλογικό του πρόγραμμα, όπως έκανε το 2005, για το οποίο τουλάχιστον τώρα το Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ρητώς. Ταυτόχρονα, αξιώνει τη διεύρυνση του γάμου και την καθιέρωση ενός νομικού θεσμού για σχέσεις συμβίωσης, ο οποίος θα πρέπει να απευθύνεται και σε όλα τα άγαμα ζευγάρια. Η προστασία μέσω των νόμων κατά των διακρίσεων εξακολουθεί να απορρίπτεται ρητώς. Συγκεκριμένα το FDP αξιώνει το εξής: *«Για να καταρρίψουμε τις κοινωνικές διακρίσεις απέναντι σε λεσβίες και γκέι, θέτουμε προτεραιότητα στη μόρφωση και στη σεξουαλική αγωγή αντί στους γραφειοκρατικούς νόμους κατά των διακρίσεων. Γι' αυτό, θέλουμε να συνεχίσουμε να ενισχύουμε το σπουδαίο έργο του Ομοσπονδιακού Ιδρύματος Magnus Hirschfeld (Μάγκνους Χιρσφέλντ) και να αυξήσουμε το κεφάλαιο του ιδρύματος. Θέλουμε να επανορθώσουμε με τον πρέποντα τρόπο και να αποκαταστήσουμε την τιμή των ομοφυλόφιλων, οι οποίοι σύμφωνα με την παρ. 175 του Γερμανικού Ποινικού Κώδικα καταδικάζονταν στη Γερμανία, και συνεπώς, έπεφταν θύματα κρατικών*

διακρίσεων. [...] Θα αγωνιστούμε για περισσότερη αποδοχή και αυτοπροσδιορισμό των τρανς ατόμων, ιδίως στον εργασιακό τομέα. Στο πλαίσιο ενός νέου νόμου για τα τρανς άτομα θέλουμε, εκτός των άλλων, να ελαχιστοποιήσουμε τα εμπόδια για την αλλαγή στοιχείων προσωπικής κατάστασης. Στο πλαίσιο του νόμου αυτού, θα πρέπει να διασφαλίζονται και να ενοποιούνται οι παροχές των ταμείων υγείας σε περιπτώσεις επαναπροσδιορισμού φύλου του ατόμου.»

Ενόψει της πλήρους αντίθετης πολιτικής του FDP των τελευταίων χρόνων κατά τη συμμετοχή του στην κυβέρνηση, αυτά τα αιτήματα υφίστανται μόνο ως μέσο ψηφοθηρίας, δεδομένου μάλιστα ότι αυτά σχηματίστηκαν σχεδόν κατ' αναλογία προς το τελευταίο προεκλογικό του πρόγραμμα. Επειδή το FDP περιορίζεται μόνο του σε έναν Συνασπισμό με την Ένωση, και όπως έχει ήδη αναφερθεί, το κόμμα της Μέρκελ μένει στάσιμο απέναντι στα αιτήματα που είχε θέσει κατά τις τελευταίες εκλογές, δεν έχει άλλη επιλογή από αυτή της απραγίας, κι αυτό φυσικά συνεπάγεται ότι –όπως φανερώνει η έλλειψη σχετικών πρωτοβουλιών του FDP τα τελευταία χρόνια– το θέμα δεν είναι αρκετά σημαντικό.

Τέλος, το κόμμα στρέφεται για ακόμη μία φορά στην εξωτερική πολιτική: «Θα συνεχίσουμε να εναντιωνόμαστε αποφασιστικά στις διακρίσεις κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας στο πλαίσιο της εξωτερικής και της αναπτυξιακής πολιτικής και θα συνεχίσουμε την πολιτική που αρχίσαμε να εφαρμόζουμε σε αυτόν τον τομέα.»

Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας (εφεξής: SPD)

Τα αιτήματα του SPD παραμένουν ασαφή και περιορισμένα. Ο νόμος κατά των διακρίσεων θα πρέπει να υποβληθεί σε μία εκ νέου επεξεργασία (αν και παραμένει κατά μεγάλο βαθμό σε εκκρεμότητα το πώς). Εκτός αυτού, η Διαιρεμένη Φορολόγηση Εισοδήματος Συζύγων (Ehegattensplitting) θα πρέπει να μετατραπεί σε Διαιρεμένη Φορολόγηση Εισοδήματος Συντρόφων (Partnersplitting), τροποποίηση του νόμου που προβλέπει ότι αυτή η οικονομική βοήθεια σε καλύτερα αμειβομένους δεν θα πρέπει να προσφέρεται τόσο μαζικά όσο παλαιότερα. (Ακόμη και σε έναν γάμο ετερόφυλου ζευγαριού, τα άτομα με χαμηλό εισόδημα δεν επωφελούνταν δηλαδή από το Ehegattensplitting). Επιπροσθέτως, το SPD εγείρει αξιώσεις υπέρ της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας: «Ελευθερία να κάνει κανείς τις επιλογές του και σχέδια για τη δική του ζωή, αυτό θέλουν και τα ομόφυλα ζευγάρια. Η ίση μεταχείριση καταχωρισμένων σχέσεων συμβίωσης μόνο μέσω δικαστικών αποφάσεων δεν αποτελεί πολιτική επιλογή για εμάς. Θέλουμε να διευρύνουμε τον γάμο και για τις ομόφυλες σχέσεις συμβίωσης, και κατ' αυτόν τον τρόπο, να παράσχουμε σε αυτές ίσα δικαιώματα στο πλαίσιο τόσο του δικαίου της υιοθεσίας όσο και του φορολογικού δικαίου. Δεν αισθάνονται όλοι οι άνθρωποι ότι ανήκουν στο φύλο που καθορίστηκε στη γέννηση τους. Και δεν γεννιούνται όλοι οι άνθρωποι με

αμιγώς θηλυκά ή αρσενικά χαρακτηριστικά. Αναγνωρίζοντας αυτή την πραγματικότητα, αγωνιζόμαστε υπέρ του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, του αυτοπροσδιορισμού φύλου και του δικαιώματος στην αυτοδιάθεση του σώματος των τρανς και των ίντερσεξ ατόμων.»

Η Αριστερά (εφεξής: Die Linke)

Παραδοσιακά, τα δύο μικρά κόμματα της αντιπολίτευσης έχουν τα πιο εκτεταμένα αιτήματα. Το κόμμα της Αριστεράς ξεκινάει με την εξής ανάλυση: «Η διαφύλαξη ίσων δικαιωμάτων και μόνο δεν μας αρκεί. Η πολιτική ισότητας των φύλων είναι κοινωνική πολιτική και αφορά την ίση μεταχείριση γυναικών, ανδρών, τρανς και ίντερσεξ ατόμων, χωρίς ένα φύλο ή ένας τρόπος ζωής να ορίζεται ως νόρμα. [...] Η κοινωνική ρήξη και ο κοινωνικός διχασμός μπορούν να γιγαντώσουν τον σεξισμό, τον αντισημιτισμό, την ομοφοβία και την τρανσφοβία». Το συμπέρασμα του Die Linke από τις παραπάνω θέσεις είναι το εξής: «Μέρος της νομικής ισότητας και της κοινωνικής αποδοχής των ποικίλων τρόπων ζωής αποτελεί η καταπολέμηση της άνισης μεταχείρισης των καταχωρισμένων συντρόφων. [...] Πρέπει επίσης να συμπεριληφθεί και ο αποκλεισμός των άγαμων και ομοφυλόφιλων γυναικών από την ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή. Για το Die Linke, η αναγνώριση της διαφορετικότητας όλων των μορφών οικογένειας και των τρόπων ζωής χωρίς διακρίσεις αποτελεί την κατευθυντήρια αρχή, είτε πρόκειται για μονογονεϊκές οικογένειες, εργένηδες, φίλους που συγκατοικούν, συγγενείς, θετές οικογένειες, είτε πρόκειται για αδερφικές φιλίες ή ακόμα και ζευγάρια, τα οποία έχουν αποφασίσει να μην συνάψουν γάμο και σχέση συμβίωσης. Δεν θέλουμε να διατηρηθούν ή να διευρυνθούν αναχρονιστικά προνόμια που διαιωνίζουν απτές διακρίσεις ως προς τον γάμο. Τόσο οι γκέι όσο και οι λεσβίες θα πρέπει να έχουν δικαίωμα στον γάμο. Ωστόσο, η ειδική προστασία και η στήριξη από το κράτος και την κοινωνία δεν πρέπει στο μέλλον να είναι προς όφελος των παντρεμένων ζευγαριών, αλλά όλων όσοι ζουν με παιδιά ή άτομα που χρήζουν φροντίδας και, ως εκ τούτου, χρειάζονται μία αποζημίωση για τη μειονεκτική θέση, στην οποία βρίσκονται. Η προσφορά της πολιτικής μας δεν προσανατολίζεται μόνο προς όλους όσοι υφίστανται σήμερα διακρίσεις, αλλά και στους ευνοημένους από την ανάθεση ρόλων, οι οποίοι εξακολουθούν να έχουν ισχύ και να μεταβιβάζονται στις επόμενες γενιές, δηλαδή στην πλειονότητα των ανδρών. Και εκείνοι έχουν δικαίωμα στην ελευθερία να επιλέξουν πώς θα διαμορφώσουν τη ζωή τους, δικαίωμα στα οικιακά καθήκοντα και τον εθελοντισμό. Όλοι καλούνται να συμβάλουν στην εξάλειψη παρωχημένων προτύπων.»

Με σκοπό την υλοποίηση του αιτήματος αυτού, το Die Linke αξιώνει δικαίωμα αγωγής υπέρ πολιτικών συνδέσμων στο πλαίσιο του Γενικού Νόμου περί Ίσης Μεταχειρίσεως (AGG), μία συμπλήρωση του Άρθρου 3 του Θεμελιώδους Νόμου της Γερμανίας, για την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού και την αναίρεση σχετικών δικαστικών αποφάσεων σύμφωνα με την παρ. 175 μετά το 1945. Το κόμμα αξιώνει την κατάργηση του νόμου για τα τρανς άτομα ως ειδικού νόμου (με ταυτόχρονη εξασφάλιση της ανάληψης κόστους από τα ταμεία υγείας για τις χειρουργικές επεμβάσεις) και την απαγόρευση επεμβάσεων επαναπροσδιορισμού φύλου στα ίντερσεξ άτομα κατά την παιδική τους ηλικία. Σύμφωνα με τον Κανονισμό που εισήγαγε η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση της Γερμανίας στις αρχές του 2013 και κατακρίθηκε από τα ίντερσεξ άτομα στο πλαίσιο του Νόμου περί Προσωπικής Κατάστασης, δηλώνοντας ότι η καταχώρηση φύλου σε ίντερσεξ άτομα *πρέπει* να παραμένει ανοιχτή, το Die Linke δέχεται τα αιτήματα των αυτό-οργανώσεων και αξιώνει την τροποποίηση της λέξης «πρέπει» σε «μπορεί», προσδίδοντας στον Κανονισμό προαιρετικό χαρακτήρα. Ταυτόχρονα, βάσει της ρύθμισης αυτής, το όνομα και τα υπόλοιπα στοιχεία προσωπικής κατάστασης μπορούν να τροποποιηθούν με απλό και άνευ όρων τρόπο.

Οι Πράσινοι (Die Grünen)

Θεωρητικά παρόμοιες είναι και οι ιδέες της Συμμαχίας '90/ των Πρασίνων. Το μικρότερο από τα κόμματα της αντιπολίτευσης διατυπώνει εκ διαμέτρου αντίθετες θέσεις από αυτές της Ένωσης: *«Οικογένεια είναι εκεί όπου υπάρχουν παιδιά. Και η οικογένεια είναι, φυσικά, εκεί όπου ο ένας υπερασπίζεται τον άλλον και αναλαμβάνει την ευθύνη ο ένας για τον άλλον. Τα παιδιά έχουν ανάγκη από γονείς και ανθρώπους που τους αγαπούν. Και ουδεμία σημασία πρέπει να έχει αν οι γονείς είναι ετεροφυλόφιλοι ή ομοφυλόφιλοι. Η ιδεολογική άρνηση του δικαιώματος στην τεκνοθεσία και τον γάμο για τα ομόφυλα ζευγάρια βασίζεται σε διακρίσεις και πρέπει να εξαλειφθεί. Είναι απαράδεκτο το γεγονός ότι ο απαραίτητος εκσυγχρονισμός προωθείται από το Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο και όχι από το Κοινοβούλιο»*. Εκτός από την τροποποίηση του Άρθρου 3 του Θεμελιώδους Νόμου και την αναδιατύπωση του νόμου για τα τρανς άτομα, οι Πράσινοι επικεντρώνονται επίσης σε ένα σχέδιο δράσης κατά της ομοφοβίας: *«Θέλουμε, λοιπόν, ένα 'Σχέδιο Δράσης υπέρ της Διαφορετικότητας' που θα εκτείνεται σε όλη τη Γερμανία, θα αντιτίθεται στην ομοφοβία και την τρανσφοβία, θα προωθεί, μεταξύ άλλων, την έρευνα τόσο πάνω σε διακρίσεις όσο και στον τρόπο ζωής των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, ενώ θα υποστηρίζει ιδιαίτερα τους νέους και θα αποτρέπει τον αποκλεισμό τους από το οικογενειακό τους περιβάλλον, το σχολείο και τις δραστηριότητές τους. Ειδικότερα, έχουμε ανάγκη από διεύρυνση συμβουλευτικών υπηρεσιών για ανθρώπους όλων των ηλικιών και κυρίως για τους νέους σε θέματα coming out, δηλαδή αναγνώρισης, αποδοχής και τέλος αποκάλυψης του σεξουαλικού τους προσανατολισμού. Θα πρέπει στην τάξη να παρουσιάζονται ισότιμα όλοι οι τρόποι ζωής και όλες οι σεξουαλικές*

ταυτότητες. Επίσης, πρέπει να είναι εφικτό ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα της τρίτης ηλικίας να διαμορφώνουν τη ζωή τους απαλλαγμένα από διακρίσεις».

Συμπεράσματα

Παρατηρούνται λίγες αλλαγές, πρόκειται ωστόσο για αποσπασματικές εξελίξεις. Το CDU/CSU με επικεφαλής τη Μέρκελ παρουσιάζει οπισθοδρομικές ιδέες και δεν αναπτύσσει καμία πρωτοβουλία υπέρ των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Το FDP δίνει για άλλη μία φορά πολλές υποσχέσεις, χωρίς καν να απολογείται για τα προηγούμενα τέσσερα χρόνια που δεν κατάφερε την περίοδο των κυβερνητικών του καθηκόντων να προβεί έστω σε μια υλοποίηση των αιτημάτων του υπέρ των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Παραδόξως, λίγα και μόνο αόριστα αιτήματα παρουσιάζονται από το SPD, το οποίο προφανώς δεν θέλει να χάσει και τους συντηρητικούς ψηφοφόρους του. Μόνο το Die Linke και η Συμμαχία '90/Πράσινοι έχουν διευρύνει εμφανώς τον δημόσιο διάλογο των τελευταίων ετών γύρω από το θέμα και μάχονται υπέρ των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, και κυρίως υπέρ των ίντερσεξ ατόμων.

2.2. Οι αντιλήψεις για τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα στη Γερμανία

Αποτελέσματα μίας αντιπροσωπευτικής δημοσκόπησης του πληθυσμού

Συναισθηματική Ομοφοβία

Οι συναισθηματικοί παράγοντες των προκαταλήψεων αφορούν τα αρνητικά συναισθήματα απέναντι στην ομάδα-στόχο. Κατανοήσαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο αυτούς τους παράγοντες σε βάθος σχετικά με την αγάπη μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου, η οποία καθίσταται διακριτή ιδιαίτερα στο πλαίσιο της εκδήλωσης ερωτικής σύνδεσης δημοσίως (Πίνακας 4.2). Όταν δύο άντρες ή δύο γυναίκες εκφράζουν την ερωτική τους σύνδεση δημοσίως, για παράδειγμα με ένα φίλι, οι άνθρωποι αντιδρούν στην εν λόγω πράξη με θετικά ή αρνητικά συναισθήματα. Γι' αυτό, οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να δηλώσουν πόσο δυσάρεστο ή ευχάριστο είναι για εκείνους να βλέπουν δημοσίως αυτού του είδους την πράξη. Επιπλέον, ερωτήθηκαν το ίδιο ακριβώς, αλλά σε σχέση με ένα ετερόφυλο ζευγάρι (για λόγους συγκεκριμένου χρόνου και δυναμικότητας, οι τρεις ερωτήσεις σχετικά με την εκδήλωση ερωτικής σύνδεσης υποβλήθηκαν μόνο στους μισούς από τους τυχαίους ερωτηθέντες). Τουτέστιν, όταν ένας άνδρας και μία γυναίκα εκδηλώνουν δημοσίως την ερωτική τους σύνδεση, π.χ. με ένα φίλι, η πράξη αυτή προκαλεί μόνο σε έναν από τους δέκα περίπου (10,5%) πολύ ή σχετικά δυσάρεστα συναισθήματα, ενώ στην πλειοψηφία, λίγο κάτω από το 58%, αυτή η πράξη προκαλεί σχετικά ή πολύ ευχάριστα συναισθήματα, όπως δήλωσαν ερωτηθέντες. Επίσης, λίγο λιγότερο από το ένα τρίτο των ερωτηθέντων (30%) είτε αυθόρμητα ότι δεν τους ενδιαφέρει καν, όταν βλέπουν ετερόφυλα ζευγάρια να φιλιούνται. Αντιθέτως, σαφώς λιγότερο θετικό και ακόμη λιγότερο αδιάφορο φάνηκε στους ερωτηθέντες, όταν ένα ομόφυλο ζευγάρι εκδηλώνει την ερωτική του σύνδεση δημοσίως. Το φίλι μεταξύ δυο γυναικών δημοσίως προκαλεί σχετικά ή πολύ δυσάρεστα συναισθήματα σχεδόν στο 28%, πάνω από το ένα τέταρτο των ερωτηθέντων, και μόνο στο 41% προκαλεί ευχάριστα συναισθήματα. Το 29% των ερωτηθέντων δήλωσε αυθόρμητα ότι δεν τους ενδιαφέρει. Το φίλι μεταξύ δύο ανδρών προκαλεί στο 38% σχετικά ή πολύ δυσάρεστα συναισθήματα, και μόνο στο 34% προκαλεί σχετικά ή πολύ ευχάριστα συναισθήματα, ενώ το 26% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι δεν τους ενδιαφέρει. Είναι προφανές ότι περισσότεροι άνθρωποι εξακολουθούν να βιώνουν δυσάρεστα συναισθήματα και λιγότεροι ερωτηθέντες αδιαφορούν, όταν αντικρίζουν δημοσίως μία πράξη αγάπης μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου –είτε μεταξύ ανδρών είτε γυναικών– απ' ό,τι όταν πρόκειται για ένα ετερόφυλο ζευγάρι.

Πίνακας 4.2: Δείκτες συναισθηματικής ομοφοβίας (Ποσοστιαία στοιχεία)

Τι συναισθήμα επικρατεί	Πολύ δυσάρεστο	Σχετικά δυσάρεστο	Σχετικά ευχάριστο	Πολύ ευχάριστο	Αυθόρμητες απαντήσεις: «άσχετο», «ούτε-ούτε», «όχι-όχι»
Συναισθηματική ομοφοβία (Cronbach's $\alpha = .91$) ^d					
Μαθαίνετε ότι ένας συνάδελφος είναι γκέι	2,0	10,6	31,0	9,1	47,3
Μαθαίνετε ότι μια συνάδελφος είναι λεσβία	2,0	9,8	31,1	8,9	48,2
Μαθαίνετε ότι ο καθηγητής του γιου σας είναι γκέι	5,1	14,0	29,2	6,6	45,1
Μαθαίνετε ότι η καθηγήτρια της κόρης σας είναι λεσβία	3,5	13,5	31,3	7,3	44,4
Μαθαίνετε ότι ο εκπαιδευτικός του γιου σας στο νηπιαγωγείο είναι γκέι	6,0	18,1	27,8	7,1	41,1
Μαθαίνετε ότι η εκπαιδευτικός της κόρης στο νηπιαγωγείο είναι λεσβία	5,5	14,1	28,7	7,4	44,3
Μαθαίνετε ότι ο γιος σας είναι γκέι	11,6	29,2	24,5	5,9	28,8
Μαθαίνετε ότι η κόρη σας είναι λεσβία	10,2	29,6	24,7	6,1	29,4
Ερωτική σύνδεση σε δημόσιο χώρο					
Ένας άνδρας και μια γυναίκα εκδηλώνουν την ερωτική τους σύνδεση σε δημόσιο χώρο, π.χ. με ένα φίλι	1,9	8,6	42,0	15,5	31,9
Δύο γυναίκες εκδηλώνουν την ερωτική τους σύνδεση σε δημόσιο χώρο, π.χ. με ένα φίλι	5,2	22,3	32,7	8,7	31,0
Δύο άνδρες εκδηλώνουν την ερωτική τους σύνδεση σε δημόσιο χώρο, π.χ. με ένα φίλι	9,3	29,1	25,9	7,7	27,9

Υπόμνημα: α) Καταγράφηκε μόνο στο μισό δείγμα, επομένως δεν περιλαμβάνεται στον σχηματισμό της κλίμακας. β) Δεν περιλαμβάνεται στην κλίμακα της συναισθηματικής ομοφοβίας, επειδή αυτές οι δυο δηλώσεις συνδέονται λιγότερο με τις άλλες συναισθηματικές δηλώσεις. Ωστόσο, και τα δυο στοιχεία συμπεριλήφθηκαν στη συνολική κλίμακα ομοφοβίας. γ) Κωδικοποιείται και περιλαμβάνεται ως τιμή 2,5 για τον σχηματισμό της κλίμακας. δ) Για τη δημιουργία της κλίμακας οι τιμές επανακωδικοποιήθηκαν, ώστε οι υψηλές τιμές να φανερώσουν περισσότερο τη συναισθηματική ομοφοβία

Μια πτυχή των προκαταλήψεων, η οποία από θεωρητικής πλευράς είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις διακρίσεις σε επίπεδο συμπεριφοράς, είναι η κοινωνική απόσταση (Bogardus, 1933). Η ανάγκη για απόσταση, ή αντίστροφα, η αποδοχή της εγγύτητας θεωρείται ως αποδεδειγμένο μέτρο για το μέγεθος της αποστροφής απέναντι σε μία κοινωνική ομάδα. Η κοινωνική απόσταση αποτυπώνεται μέσα από ένα δυσάρεστο συναισθήμα, βασιζόμενη στην ιδέα ότι τα μέλη μίας παραδοσιακά υποτιμώμενης ξένης κοινωνικής ομάδας έρχονται κοντά σε κάποιον, άλλοτε με τη μορφή μεγαλύτερης και άλλοτε με τη μορφή μικρότερης αποδοχής της εγγύτητας με μέλη της ίδιας ομάδας. Η έρευνα επικεντρώνεται εδώ και δεκαετίες στην παραπάνω τάση, κυρίως σε σχέση με εθνοτικές και θρησκευτικές ομάδες. Η κοινωνική απόσταση αποτυπώνεται μέσω του υποθετικού σεναρίου των κοινωνικά διαφορετικών πλαισίων εγγύτητας, για παράδειγμα πόσο ευχάριστο ή δυσάρεστο θα ήταν για κάποιον να έχει ως γείτονα ή ως σύζυγο του δικού του παιδιού ένα μέλος μίας τέτοιας ομάδας. Εντυπώσαμε στην έννοια της κοινωνικής απόστασης

αναφορικά με τους γκέι και τις λεσβίες και ρωτήσαμε πόσο ευχάριστα ή δυσάρεστα αισθάνονται οι ερωτηθέντες σε σχέση με τα διάφορα πλαίσια που παρουσιάζονται, τα οποία καθιστούν περισσότερο ή λιγότερο εφικτή την κοινωνική εγγύτητα και την κοινωνική απόσταση αντίστοιχα (πίνακας 4.2). Ακόμη και στο πλαίσιο αυτής της δημοσκοπήσης, οι ερωτήσεις δεν διαβάστηκαν δυνατά, αλλά κρυπτογραφήθηκαν, στην περίπτωση που οι ερωτηθέντες εξέφραζαν αυθόρμητα ότι δεν τους ενδιαφέρει ή δεν θα τους προκαλούσε κάποιο συναίσθημα η εκάστοτε κατάσταση. Τα διάφορα πλαίσια παρουσιάστηκαν με τυχαία σειρά, ενώ επίσης ένα μέρος των ερωτήσεων τέθηκε μόνο στους μισούς από τους τυχαίους ερωτηθέντες για λόγους συγκεκριμένου χρόνου και δυναμικότητας.

Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν τα πορίσματα που έχουν προκύψει έως σήμερα. Έπειτα, στην ερώτηση πώς θα φαινόταν στους ερωτηθέντες, αν μία συνάδελφος τους ήταν λεσβία ή αντίστοιχα ένας συνάδελφος τους ήταν γκέι, μόνο μία μειοψηφία 12% και 13% αντίστοιχα θα θεωρούσε μία τέτοια συνθήκη σχετικά ή πολύ δυσάρεστη, ενώ σχεδόν οι μισοί (46% και 45% αντίστοιχα) απάντησαν αυθόρμητα ότι δεν θα τους ενδιέφερε ή δεν θα αισθάνονταν κάπως συγκεκριμένα σε σχέση με την παραπάνω συνθήκη. Το 17% και το 19% αντίστοιχα των ερωτηθέντων θα βίωναν δυσάρεστα συναισθήματα, εάν η καθηγήτρια της κόρης τους ήταν λεσβία, ή αντίστοιχα ο καθηγητής του γιου τους ήταν γκέι (Το 43% και το 42% αντίστοιχα των ερωτηθέντων δεν θα τους ενδιέφερε καν). Όσον αφορά την ιδέα ότι η εκπαιδευτικός της κόρης τους στο νηπιαγωγείο μπορεί να είναι λεσβία, ή αντίστοιχα γκέι αν πρόκειται για άνδρα εκπαιδευτικό –ένα ακόμη πιο στενό κοινωνικό πλαίσιο υπό ορισμένες απόψεις, καθώς αφορά τη διαπαιδαγώγηση μικρών παιδιών– λίγο λιγότεροι ερωτηθέντες συγκριτικά με την παραπάνω συνθήκη θα αδιαφορούσαν (41% και 39% αντίστοιχα), ενώ περισσότεροι θα δυσανεστούνταν (20% και 24% αντίστοιχα). Σε περίπτωση που η κόρη τους είναι λεσβία ή ο γιος τους γκέι, για το 40% και το 41% αντίστοιχα των ερωτηθέντων θα επρόκειτο για μία συνθήκη σχετικά ή ακόμα και πολύ δυσάρεστη, ενώ δεν θα ένοιαζε μόνο το 23% και 22% των ερωτηθέντων.

Φαίνεται, λοιπόν, ξεκάθαρα το εξής: Όσο περισσότερο προσεγγίζεται το θέμα της ομοφυλοφιλίας σε ένα υποθετικό πλαίσιο, ιδιαίτερα όταν «υπεισέρχεται» στην ίδια την οικογένεια, τόσο περισσότερο εντείνεται ο φόβος της «επαφής» με το θέμα. Στο σημείο αυτό, οι επιφυλάξεις που εκφράζουν οι ερωτηθέντες δεν μπορούν σίγουρα στην κάθε περίπτωση να εξομοιωθούν με τις πεποιθήσεις που υποτιμούν γενικά τις λεσβίες και τους γκέι. Το γεγονός ότι οι περισσότεροι σχετικά ερωτηθέντες δυσανεστούνται ή τους ενδιαφέρει λιγότερο, εάν η κόρη τους θα ήταν ή είναι λεσβία ή αντίστοιχα ο γιος τους γκέι, δεν πρέπει απαραίτητα να αποτελεί ένδειξη απαξίωσης. Μέσα από αυτό θα μπορούσε να αποτυπώνεται, για παράδειγμα, και η ανησυχία ότι η επιθυμία για ένα εγγόνι θα μπορούσε πιο δύσκολα να εκπληρωθεί ή ότι το ίδιο το παιδί θα μπορούσε να πέσει θύμα διακρίσεων.

Ωστόσο, τα στοιχεία είναι πιθανόν να διαψεύσουν αυτές τις τελευταίες εικασίες, ή ίσως αυτές ισχύουν ενδεχομένως μόνο για ένα μικρότερο ποσοστό εκείνων, στους οποίους θα προκαλούσε η ομοφυλοφιλία των δικών τους των παιδιών δυσάρεστα συναισθήματα. Οι ερωτηθέντες, στους οποίους φαίνεται σχετικά ή πολύ δυσάρεστο εάν η κόρη τους ή ο γιος τους είχε ομόφυλο σεξουαλικό προσανατολισμό, αρνούνται σχετικά συχνότερα ότι τα ομοφυλόφιλα άτομα εξακολουθούν να υφίστανται διακρίσεις, και είναι μέρος αυτών των λίγων, που δεν τάσσονται υπέρ της προστασίας κατά των διακρίσεων. Αντιθέτως, είναι πολύ πιθανόν να δηλώσουν ότι στη Γερμανία η ανεκτικότητα απέναντι σε λεσβίες και γκέι καθίσταται υπερβολική, ενώ γενικά έχουν πολύ συχνότερα μία κλίση προς την παραδοσιακή και τη μοντέρνα ομοφοβία.

Για τον σχηματισμό της κλίμακας επιλέχθηκαν ερωτήσεις αναφορικά με τη μέση κοινωνική εγγύτητα (Συνάδελφος ή δάσκαλος/-α που είναι γκέι ή λεσβία αντιστοίχως), οι οποίες ήταν άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους. Το ερώτημα πόσο ευχάριστο ή δυσάρεστο θα φαινόταν στους ερωτηθέντες εάν ο γιος τους ήταν γκέι ή η κόρη τους λεσβία, συσχετίζεται σε μεγάλο βαθμό και με τα άλλα συναισθηματικές ερωτήσεις, αλλά όχι σε απόλυτο βαθμό, γι' αυτό και δεν λήφθηκε υπόψη στον σχηματισμό κλίμακας συναισθηματικής ομοφοβίας. Η ερώτηση σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς προσχολικής αγωγής τέθηκε μόνο στο μισό δείγμα των ερωτηθέντων λόγω έλλειψης χρόνου και δυναμικότητας και, συνεπώς, δεν εντάχθηκε στην κλίμακα συναισθηματικής ομοφοβίας. Συνοπτικά, το 42% των ερωτηθέντων εξέφρασε σχετικά θετικά συναισθήματα και το 18% σχετικώς αρνητικά συναισθήματα απέναντι σε λεσβίες και γκέι, ενώ οι υπόλοιποι έδειξαν να αδιαφορούν για τον σεξουαλικό προσανατολισμό των άλλων με τις απαντήσεις που έδωσαν. Συνοπτικά, η εικασία ότι το ίδιο τους το παιδί μπορεί να είναι λεσβία ή γκέι, προκαλεί σχετικά ή πολύ δυσάρεστα συναισθήματα στο 41% των ερωτηθέντων.

2.3. Νομιμοποίηση της επιθετικότητας και της βίας κατά των ομοφυλόφιλων και των αμφιφυλόφιλων

Εκτός από τις ταπεινωτικές αντιλήψεις, συναινέσαμε επίσης στην εξής κατηγορία: «Δεν έχει κανένας το δικαίωμα στη σημερινή εποχή να μιλάει άσχημα για τους γκέι και τις λεσβίες, χωρίς να χαρακτηριστεί αμέσως ως μισαλλόδοξος.» Αυτή η κατηγορία επιβάλλεται να ακούγεται συνεχώς με παρόμοια διατύπωση και σε σχέση με άλλες κοινωνικές ομάδες, όπως π.χ. αλλοεθνείς, και προβάλλεται ως ένας υποτιθέμενος περιορισμός στην ελευθερία έκφρασης. Ωστόσο, στο πλαίσιο της δήλωσης αυτής καθίσταται ευδιάκριτο ένα χαρακτηριστικό μοτίβο προκαταλήψεων, η αντιστροφή των ρόλων θύτη-θύματος. Περισσότεροι από τους μισούς ερωτηθέντες (54%) συμφωνούν με τη δήλωση αυτή (πίνακας 4.1). Για την πρόληψη και την παρέμβαση είναι σημαντικό να ερευνηθεί αυτή η δικαιολόγηση της εκάστοτε απαξιωτικής συμπεριφοράς, καθώς διαφορετικά θα μπορούσαν να παρεισφρήσουν προκαταλήψεις και να διαιωνιστούν. Ένα μέρος των ερωτηθέντων μπορεί, ωστόσο, να είχε εκλάβει την εν λόγω δήλωση και ως απλή περιγραφή, και όχι ως έκφραση της εκάστοτε αντίληψης. Διαφαίνεται ένας αδύναμος συσχετισμός με ομοφοβικές αντιλήψεις, ο οποίος δεν είναι τόσο υψηλός όσο είχε αποδειχθεί ο ίδιος σε άλλα πλαίσια για τη διατύπωση σε σχέση με την ξενοφοβία (Küpper, Zick & Krause, 2015).

Επιπροσθέτως, η νομιμοποίηση της επιθετικότητας και της βίας αποτυπώθηκε ρητώς για ακόμα μία φορά μέσα από δύο δηλώσεις: «Οι λεσβίες και οι γκέι φέρουν οι ίδιοι ευθύνη, αν ο κόσμος αντιδρά επιθετικά απέναντί τους» (Το 11% των ερωτηθέντων συμφώνησε με την εν λόγω δήλωση, το 19% την απέρριψε μερικώς και το 70% την απέρριψε πλήρως) και «Είναι κατανοητό αν ο κόσμος προβαίνει στη χρήση βίας κατά των γκέι και των λεσβίων» (Το 1,5% συμφώνησε με την εν λόγω δήλωση, το 7% την απέρριψε μερικώς και το 91% την απέρριψε πλήρως). Ένα μικρό μέρος των ερωτηθέντων έδειξε, λοιπόν, κατανόηση υπέρ της επιθετικότητας και της βίας απέναντι σε ομοφυλόφιλα άτομα. Με αφορμή τις παραπάνω απαντήσεις παρατηρείται ένας συσχετισμός κυρίως μεταξύ παραδοσιακής και μοντέρνας ομοφοβίας. Η βία κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων αποτελεί μία θλιβερή πραγματικότητα και τα συμβουλευτικά κέντρα κάνουν λόγο για υψηλό ποσοστό αδήλων περιστατικών. Στο πλαίσιο της δημοσκόπησης, αυτή η ευδιάκριτη τάση ουκ ολίγων ερωτηθέντων να δικαιολογούν απαξιωτικές συμπεριφορές, επιθετικότητα, ακόμα και βία, ή τουλάχιστον να μην απορρίπτουν ρητά τέτοιου είδους τάσεις, παραπέμπει σε μία διαδικασία που προάγει την επιθετικότητα και τη βία απέναντι σε σεξουαλικές μειονότητες.

2.4. Συμπεριφορά απέναντι στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα και το κοινωνικό περιβάλλον

Κοινωνικό υπόβαθρο και υπάρχουσα έρευνα

Αφού στα τελευταία κεφάλαια εντρυφήσαμε στις εικασίες και στις αντιλήψεις απέναντι σε λεσβίες, γκέι και αμφιφυλόφιλους, θα θέλαμε τώρα να επικεντρωθούμε σε μία ερώτηση, την οποία –εξ όσων γνωρίζουμε– δεν ήξερε κανείς έως τώρα στο πλαίσιο των αντιπροσωπευτικών δημοσκοπήσεων πληθυσμού. Πώς συμπεριφέρεται ο κόσμος απέναντι στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα; Αυτή η ερώτηση είναι πιο σημαντική στην πράξη από την ερώτηση σε σχέση με τις αντιλήψεις. Ενώ οι εικασίες και οι αντιλήψεις ενός ατόμου για άλλα άτομα δεν είναι απαραίτητα εμφανείς, η συμπεριφορά έχει άμεσο αντίκτυπο σε άλλους ανθρώπους. Η προσπάθεια ίσων δικαιωμάτων υπέρ των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων δεν έδειξε να έχει κανένα αποτέλεσμα, εφόσον δεν διατυπώνεται ενώπιον άλλων ή δεν οδηγεί σε πολιτικές ενέργειες (για παράδειγμα αποφάσεις ψήφου). Ένα δυσάρεστο συναίσθημα στη θέα δύο αντρών να φιλιούνται προξενεί κακό στους τελευταίους, μόνο όταν αυτού του είδους η έκφραση αγάπης αποφέρει εξύβριση, αποφυγή επαφής ή ακόμα και μη λεκτική εκδήλωση δυσαρέσκειας.

Ένας λόγος, για τον οποίο η συμπεριφορά δεν έχει αποδελτιωθεί έως τώρα στις δημοσκοπήσεις πληθυσμού, αφορά ενδεχομένως δυσκολίες κατά την αποδελτίωση. Ενώ ο άνθρωπος μπορεί να ανατρέξει άμεσα στις αντιλήψεις του, τουλάχιστον όταν έχει σκεφτεί ήδη για ένα θέμα, πρέπει πρώτα να ανακαλέσει στη μνήμη του περιστατικά από το παρελθόν όταν ερωτάται για τη συμπεριφορά του. Όταν ο άνθρωπος δυσκολεύεται να ανακαλέσει στη μνήμη του τέτοια περιστατικά, ενδεχομένως να ανασυνιστώνται στη βάση τρεχουσών αντιλήψεων οι τρόποι συμπεριφοράς που ερευνώνται, ώστε ο συσχετισμός ανάμεσα σε αντιλήψεις και συμπεριφορά να υπερεκτιμηθεί. Επίσης, είναι πιθανόν ότι οι αντιδράσεις στην περίπτωση κοινωνικά ανεπιθύμητων τρόπων συμπεριφοράς (π.χ. αγενής συμπεριφορά απέναντι σε έναν άνθρωπο, επειδή ανήκει σε μία συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα) προσαρμόζονται πιο εύκολα στην υποτιθέμενη κοινωνική νόρμα απ' ό,τι στην περίπτωση κοινωνικά ανεπιθύμητων αντιλήψεων (π.χ. δυσπιστία απέναντι σε έναν άνθρωπο, επειδή ανήκει στην αντίστοιχη κοινωνική ομάδα).

Όσον αφορά τη συμπεριφορά, οι ερωτηθέντες ενδεχομένως να λαμβάνουν υπόψη την κοινωνική αποδοκιμασία, γιατί σκοπίμως είναι πιο εύκολα διαχειρίσιμη από τις αντιλήψεις. Γι' αυτόν τον λόγο, στο πλαίσιο της ήδη αναφερθείσας δημοσκόπησης σε 20 σχολεία του Βερολίνου όλων των ειδών σχολείου γενικής εκπαίδευσης (Klocke, 2012) οι μαθητές/-τριες καλούνται να δώσουν πληροφορίες όχι για τον δικό τους τρόπο συμπεριφοράς, αλλά για τον τρόπο συμπεριφοράς δύο τυχαία επιλεγμένων συμμαθητών/-τριών τους. Τα αποτελέσματα κατέστησαν σαφή τη μεγάλη εξάπλωση ομοφοβικής συμπεριφοράς στα σχολεία: Το 62% των μαθητών/-

τριών της έκτης τάξης και το 55% των μαθητών/-τριών της ένατης και της δέκατης τάξης έχουν χρησιμοποιήσει τους περασμένους δώδεκα μήνες τη λέξη «γκέι» ως βρισιά. Όταν στο ίδιο σχολείο κάποια άτομα τα θεωρούσαν λεσβίες ή γκέι, αυτό ήταν λόγος χλευασμού για τους μισούς από τους μαθητές/-τριες της έκτης τάξης και για το ένα τρίτο των μαθητών/-τριών της ένατης και της δέκατης τάξης. Ωστόσο, έγινε λόγος και για αλληλέγγυα συμπεριφορά. Τουτέστιν, περισσότεροι από τους μισούς μαθητές/-τριες δήλωσαν ότι δεν το βρίσκουν σωστό, αν ένα άτομο το ενοχλούν επειδή το θεωρούν γκέι ή λεσβία.

Δεν είναι, λοιπόν, μόνο η ίδια η συμπεριφορά ενός ατόμου σημαντική για την έρευνα, αλλά είναι και η συμπεριφορά των ατόμων στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον (π.χ. συμμαθητών/-τριών), καθώς οι άνθρωποι συχνά προσαρμόζονται στο εκάστοτε περιβάλλον και υιοθετούν τρόπους συμπεριφοράς. Αυτός ο συσχετισμός κατέστη αποδείξιμος και για την ομοφοβική συμπεριφορά (Bahns & Branscombe, 2011; Poteat, 2007). Επίσης, η προσωπική επαφή με τους ανθρώπους, οι οποίοι ανήκουν στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα και κάποιος το γνωρίζει, είναι ένας σημαντικός παράγοντας επιρροής στις δικές του αντιλήψεις και στη δική του συμπεριφορά. Στο μεταξύ, οι θετικές επιδράσεις προσωπικών επαφών με μεμονωμένα μέλη μίας άλλης ομάδας απέναντι στις αντιλήψεις για όλη την ομάδα έρχονται να αποδειχθούν στο πλαίσιο εκατοντάδων μελετών μέσω διαφορετικών μεθοδικών προσεγγίσεων (Pettigrew & Tropp, 2006) και ισχύουν κυρίως και για τις επαφές με ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα (Smith, Axelton & Saucier, 2009). Η προσωπική επαφή φαίνεται να είναι όχι μόνο ένας σημαντικός παράγοντας επιρροής στις αντιλήψεις του ανθρώπου, αλλά και στη συμπεριφορά του. Την παραπάνω θέση φανερώνει τόσο η δημοσκόπηση στο σχολείο όσο και μία δημοσκόπηση χιλίων εκπαιδευτικών και άνω στη Γερμανία (Klocke, Latz & Scharmach, 2015, 2016). Εκπαιδευτικοί, οι οποίοι γνώριζαν περισσότερα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στον κύκλο τους, έθεταν προς συζήτηση στην τάξη ζητήματα διαφορετικότητας σε επίπεδο σεξουαλικότητας και φύλου πολύ συχνότερα, καθώς επίσης επενέβαιναν πιο δραστικά σε περιπτώσεις διακρίσεων εις βάρος ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

3. Πρωτότυπα

3.1. Parteien zu Lesben, Schwulen, Trans, Inter

Bundestagswahl 2013

Was steht in den Wahlprogrammen der Parteien zu Lesben, Schwulen, Trans* und Inter*? Im Folgenden wird es vorgestellt.

Am 22.September wird der Deutsche Bundestag gewählt. Wie alle 4 Jahre schwärmen die etablierten und nicht so etablierten Parteien aus und erzählen ihren Wähler_innen, was sie in den nächsten Jahren zu tun gedenken, so man sie wähle. Bereits in einem ersten Teil wurde berichtet, was aus den Versprechen der letzten Bundestagswahl geworden ist. Hier gibt es als Teil 2 nun einen Vorgeschmack auf das, was nun auf der Agenda der Parteien für Lesben, Schwule, Trans* und Inter* steht, glaubt man den gemachten Wahlaussagen.

CDU/CSU

Die **Unionsparteien** CDU/CSU machen, entgegen ihrem Spruch auf dem Wahlplakat „Jede Familie ist anders. Und uns besonders wichtig.“ mit ihrem Wahlprogramm im Vergleich zu 2005 wieder einen Schritt rückwärts. Lesbische und schwule Partnerschaften, die zudem scheinbar nur als Eingetragene Lebenspartnerschaften existieren, werden explizit aus dem Familienbegriff ausgegrenzt. CDU/CSU schreiben: „*Wir bekennen uns zum Verfassungsgebot der besonderen Förderung von Ehe und Familie. Die Diskriminierung **anderer** Formen der Partnerschaft, auch gleichgeschlechtlicher Lebenspartnerschaften, lehnen wir ab. Wir wissen, dass auch in solchen Beziehungen Werte gelebt werden, die grundlegend für unsere Gesellschaft sind. CDU und CSU wollen Ehe und Familie stärken und mit guten Rahmenbedingungen dazu beitragen, dass die Menschen ihren Wunsch nach Kindern und Familie verwirklichen können*“ (Hervorhebung der Autor_in)

Was wie eine billige Antidiskriminierungsformel klingt, ist auch tatsächlich nicht mehr als das. Eine Abschaffung des Ehegattensplittings wird abgelehnt, alle weiteren Forderungen für eine verbesserte Arbeitswelt beziehen sich ausschließlich auf „Familien“ – gemäß dem Familienbegriff der Union sind Lesben und Schwule auch dort somit nicht gemeint. Die Frage der Adoption wird gar nicht erst thematisiert. Die vom Verfassungsgericht geforderte Änderung des Transsexuellengesetzes, die noch immer aussteht, fehlen genauso wie Forderungen für intergeschlechtliche Menschen, für die Gremien der Vereinten Nationen die Einhaltung der Menschenrechte in der Bundesrepublik Deutschland gefordert hatten. Solche Lücken in wichtigen Fragen des Zusammenlebens und bei einem 128 Seiten starken Wahlprogramm? Die müssen schon gewollt sein. Und im Gegensatz zu den anderen Parteien wurde das Wahlprogramm nur im kleinen Führungskreis beschlossen.

FDP

FDP-Politik orientiert auf individuelle Vorsorge statt staatlichem Gemeinwesen. Sie verfolgt eine Marktsicht und entwickelt aus dieser heraus ihre Forderung nach der Gleichstellung eingetragener Lebenspartner zum Ehegattensplitting. Diese Forderung nimmt die FDP ins Wahlprogramm auf – wie schon 2005 –, immerhin nun hat das Bundesverfassungsgericht ja bereits klar geurteilt. Gleichzeitig fordern sie die Öffnung der Ehe und die Einführung eines Rechtsinstituts für Lebensgemeinschaften, das allen nichtverheirateten Paaren offen stehen soll. Schutz durch Antidiskriminierungsgesetze wird weiter explizit abgelehnt. Konkret fordert die FDP: *„Um gesellschaftliche Diskriminierung gegenüber Lesben und Schwulen abzubauen, setzen wir vorrangig auf Bildung und Aufklärung statt auf bürokratische Antidiskriminierungsgesetze. Deshalb wollen wir die gute Arbeit der Bundesstiftung Magnus Hirschfeld weiter stärken und das Stiftungskapital erhöhen. Homosexuelle, die in Deutschland nach § 175 des Strafgesetzbuches verurteilt und damit Opfer staatlicher Diskriminierung geworden sind, wollen wir rehabilitieren und in angemessener Weise entschädigen. [...] Wir werden uns für mehr Akzeptanz und Selbstbestimmung von Transsexuellen einsetzen – gerade auch in der Arbeitswelt. In einem neuen Transsexuellen-Gesetz wollen wir zudem die Hürden zur Personenstandsänderung verringern. Im Zuge dessen sollen die Leistungen der Krankenkassen bei Geschlechtsangleichungen gesichert und vereinheitlicht werden.“*

Angesichts der völlig konträren Politik der FDP der letzten Jahre in Regierungsbeteiligung erscheinen diese Forderungen, insbesondere da sie sich nahezu analog bereits im letzten Wahlprogramm fanden, nur als Wahlkampfgetöse. Da die FDP sich allein auf eine Koalition mit der Union eingrenzt und wie bereits beschrieben die Merkel-Partei hinter ihren Forderungen der letzten Wahl zurückbleibt, wird nichts übrig bleiben, dazu ist – das haben die fehlenden diesbezüglichen Initiativen der FDP in den letzten Jahren deutlich gezeigt – das Thema nicht wichtig genug.

Abschließend wirft die Partei noch einen Blick in die Außenpolitik: *„Wir werden weiterhin entschlossen der Diskriminierung von Lesben, Schwulen, Bi-Sexuellen, Transgender und Intersexuellen in der Außen- und Entwicklungspolitik entgegentreten und die begonnene Politik in diesem Bereich fortsetzen.“*

SPD

Die Forderungen der **SPD** bleiben vage und überschaubar. Das Antidiskriminierungsgesetz soll überarbeitet werden (wobei weitgehend offen bleibt, wie). Außerdem soll das Ehegattensplitting in ein Partnersplitting gewandelt werden, wobei Besserverdienende nicht mehr so massiv gefördert werden sollen, wie bisher. (Menschen mit niedrigem Einkommen profitierten auch in einer heterosexuellen Ehe vom Ehegattensplitting quasi nicht.) Zusätzlich fordert die SPD für Lesben und Schwule, Trans* und Intergeschlechtliche Menschen: *„Frei in ihren Entscheidungen sein und den eigenen Lebensentwurf verwirklichen – das wollen auch gleichgeschlechtliche Paare. Die Gleichstellung von eingetragenen Lebenspartnerschaften allein mittels Gerichtsurteilen ist für uns keine politische Option. Wir wollen die Ehe für gleichgeschlechtliche Lebenspartnerschaften öffnen und diese damit auch im Adoptionsrecht und im Steuerrecht gleichstellen. Nicht jeder Mensch fühlt sich dem Geschlecht zugehörig, das bei der Geburt festgestellt wurde. Und nicht jeder Mensch wird eindeutig weiblich oder männlich geboren. Im Bewusstsein dieser Realität setzen wir uns für die Achtung der Menschenwürde, der geschlechtlichen Selbstbestimmung und des Rechts auf körperliche Unversehrtheit trans- und intergeschlechtlicher Menschen ein.“*

Die Linke

Traditionell die weitgehendsten Forderungen haben die beiden kleinen Oppositionsparteien. Die **Linkspartei** beginnt mit einer Analyse: *„Gleichstellung allein reicht uns nicht. Geschlechtergerechte Politik ist Gesellschaftspolitik und betrifft die Gleichstellung von Frauen, Männern, Transgendern und Intersexuellen, ohne dass ein Geschlecht oder eine Lebensweise als Norm gesetzt wird. [...] Durch*

soziale Risse und Spaltungen können Sexismus, Antisemitismus, Feindlichkeit gegen Schwule, Lesben und Transmenschen wachsen“ Daraus folgert sie: „Zur rechtlichen Gleichstellung und gesellschaftlichen Akzeptanz der Vielfalt der Lebensweisen gehört die Überwindung der Ungleichbehandlung von eingetragenen Lebenspartnerinnen und Lebenspartnern. [...] Dazu ist auch der Ausschluss nicht verheirateter und lesbischer Frauen von der assistierten Reproduktionsmedizin zu zählen. Für DIE LINKE ist die Anerkennung der Vielfältigkeit aller diskriminierungsfreien Familienformen und Lebensweisen leitendes Prinzip: Einelternfamilien, Singles, zusammenlebende Freunde, Verwandte, Patchwork-Familien, Wahlverwandtschaften oder auch Paare, die sich gegen Ehe und Lebenspartnerschaft entschieden haben. Wir wollen nicht, dass überkommene und real diskriminierende Privilegien der Ehe beibehalten oder ausgeweitet werden. Auch Schwule und Lesben sollen heiraten können. Doch der besondere Schutz und die Förderung durch Staat und Gesellschaft sollen in Zukunft nicht Ehepaaren, sondern denjenigen zu Gute kommen, die mit Kindern oder Pflegebedürftigen leben und deshalb eine Kompensation daraus erwachsender Nachteile benötigen. Unsere Politikangebote richten sich nicht nur an diejenigen, die heute diskriminiert sind, sondern auch an die Nutznießer der noch immer geltenden, tradierten Rollenzuweisungen, an die Mehrheit der Männer. Auch sie haben ein Recht auf Wahlfreiheit der Lebensentwürfe, auf Familienarbeit und Ehrenamt. Alle sind aufgefordert, an der Überwindung überholter Rollenbilder mitzuwirken.“

Zur Umsetzung fordert Die Linke ein Klagerecht für Verbände im Allgemeinen-Gleichbehandlungs-Gesetz, eine Ergänzung des Artikel 3 des Grundgesetzes um das Diskriminierungsverbot aufgrund der sexuellen Orientierung und die Aufhebung der Urteile nach §175 nach 1945. Sie fordert die Abschaffung des Transsexuellengesetzes als Sondergesetz (bei Sicherstellung der Kostenübernahme für Operationen durch die Krankenkassen) und das Verbot geschlechtszuweisender Operationen im Kindesalter bei intergeschlechtlichen Menschen. Nach der Anfang 2013 von der Bundesregierung eingeführten und von Intergeschlechtlichen kritisierten Regelung im Personenstandsgesetz, dass der Geschlechtseintrag bei intergeschlechtlichen Menschen offen bleiben *muss*, nimmt Die Linke die Forderungen der Selbstorganisationen auf und fordert die Änderung des Wörtchens „muss“ in eine Kann-Bestimmung, bei gleichzeitiger Regelung, dass Vorname und Personenstand unkompliziert und vorbedingungsfrei geändert werden können

Die Grünen

Konzeptionell ähnlich sind die Vorstellungen von **Bündnis 90 / Die Grünen**. Die kleinste der Oppositionsparteien formuliert komplett entgegengesetzt zur Union: *„Familie ist da, wo Kinder sind. Und Familie ist selbstverständlich da, wo Menschen füreinander eintreten und Verantwortung füreinander übernehmen. Kinder brauchen Eltern und Menschen, die sie lieben. Und es muss egal sein, ob die Eltern lesbisch, hetero oder schwul sind. Die ideologische Verweigerung des Adoptionsrechts und der Ehe für gleichgeschlechtliche Paare ist diskriminierend und muss überwunden werden. Es ist unwürdig, dass die notwendige Modernisierung vom Bundesverfassungsgericht und nicht vom Parlament vorangetrieben wird.“* Zusätzlich zur Grundgesetzänderung Artikel 3 und einer Neufassung des Transsexuellengesetzes legen B90/Die Grünen einen Schwerpunkt auf einen Aktionsplan gegen Homophobie: *„Wir wollen daher einen bundesweiten ‚Aktionsplan für Vielfalt‘, der Homophobie und Transphobie entgegensteuert, der Forschung u. a. zu Diskriminierungen sowie queeren Lebensweisen fördert, insbesondere Jugendliche stärkt und deren Ausgrenzung im Elternhaus, in der Schule und in der Freizeit entgegenwirkt. Im Besonderen brauchen wir für Menschen aller Altersklassen und vor allem Jugendliche einen Ausbau der Comingout-Beratung. Im Unterricht sollen alle Lebensweisen und sexuellen Identitäten gleichberechtigt dargestellt werden. Auch muss es möglich sein, im Alter nicht heterosexuelle Lebensentwürfe frei von Diskriminierung zu leben.“*

Zusammengefasst

Es gibt wenig Neues, aber punktuelle Fortentwicklungen. Die Union unter Merkel geht einen Schritt zurück und entwickelt keine Initiative für Lesben und Schwule, ebenso wenig für transsexuelle oder intergeschlechtliche Menschen. Die FDP verspricht wieder viel, ohne sich zumindest zu den vergangenen vier Jahren zu erklären und darzulegen, warum sie es in Regierungsverantwortung nicht schaffte, zumindest etwas für Lesben, Schwule, Trans* und Inters* umzusetzen. Von der SPD kommt überraschend wenig und nur vages, offensichtlich will man auch konservative Wähler nicht verprellen. Allenfalls Linke und Bündnis 90/Die Grünen haben sichtbar die aktuellen Debatten der letzten Jahre aufgegriffen und machen sich offensiv für Lesben, Schwule, Trans* und explizit und deutlich für Inters* stark.

3.2. Einstellungen gegenüber lesbischen, schwulen und bisexuellen Menschen in Deutschland

Ergebnisse einer bevölkerungsrepräsentativen Umfrage

Affektive Homophobie

In der affektiven Komponente von Vorurteilen geht es um ablehnende Gefühle in Bezug auf die adressierte Gruppe. Wir haben diese Komponente ganz unmittelbar hinsichtlich gleichgeschlechtlicher Liebe erfasst, die besonders in der sichtbaren Zuneigung erkennbar wird (Tabelle 4.2): Wenn sich zwei Männer oder zwei Frauen in der Öffentlichkeit ihre Zuneigung zeigen, z.B. indem sie sich küssen. Darauf reagieren Menschen mit positiven oder negativen Gefühlen. Die Befragten wurden daher gebeten anzugeben, wie unangenehm oder angenehm ihnen dies ist. Zudem wurden sie dies auch in Bezug auf ein heterosexuelles Paar gefragt (aus Kapazitätsgründen wurden die drei Fragen zur Zuneigung nur einer zufälligen Hälfte der Befragten vorgelegt). Wenn ein Mann und eine Frau sich in der Öffentlichkeit ihre Zuneigung zeigen, z.B. sich küssen, fand dies nur rund jeder Zehnte (10,5 Prozent) sehr oder eher unangenehm, während eine Mehrheit von knapp 58 Prozent dies sogar mit positiven Gefühlen begleitete und angab, dies sei ihnen eher oder sehr angenehm. Darüber hinaus sagte ein knappes Drittel der Befragten (30 Prozent) spontan, es sei ihnen egal. Deutlich weniger positiv und auch weniger egal fanden es die Befragten hingegen, wenn sich ein gleichgeschlechtliches Paar in der Öffentlichkeit seine Zuneigung zeigt: Küssen sich zwei Frauen in der Öffentlichkeit, war dies über einem Viertel der Befragten (knapp 28 Prozent) eher oder sehr unangenehm und nur noch 41 Prozent angenehm. 29 Prozent der Befragten sagten spontan, dies sei ihnen egal. Küssen sich zwei Männer in der Öffentlichkeit, empfanden dies sogar 38 Prozent als eher oder sehr unangenehm und nur noch 34 Prozent als eher oder sehr angenehm. 26 Prozent sagten, dies sei ihnen egal. Offenbar ist es nach wie vor deutlich mehr Menschen unangenehm bzw. ist es auch weniger Befragten egal, wenn sie gleichgeschlechtliche Liebe zwischen einem Paar aus zwei Männern oder zwei Frauen in der Öffentlichkeit beobachten, als wenn es sich um ein Paar aus Frau und Mann handelt.

Tabelle 4.2: Indikatoren affektiver Homophobie (Angaben in Prozent)

Fühlt sich ... an	sehr unangenehm	eher unangenehm	eher angenehm	sehr angenehm	Spontan: ist mir egal/neutral/weder noch teils-teils/sowohl als auch ^c
Affektive Homophobie (Cronbach's $\alpha = .91$)^d					
Sie erfahren, dass ein Arbeitskollege schwul ist.	2,0	10,6	31,0	9,1	47,3
Sie erfahren, dass eine Arbeitskolle-gin lesbisch ist.	2,0	9,8	31,1	8,9	48,2
Sie erfahren, dass der Lehrer Ihres Sohnes schwul ist.	5,1	14,0	29,2	6,6	45,1
Sie erfahren, dass die Lehrerin Ihrer Tochter lesbisch ist.	3,5	13,5	31,3	7,3	44,4
Sie erfahren, dass der Betreuer Ihres Sohnes in der Kita schwul ist. ^a	6,0	18,1	27,8	7,1	41,1
Sie erfahren, dass die Betreuerin Ihrer Tochter in der Kita lesbisch ist. ^a	5,5	14,1	28,7	7,4	44,3
Sie erfahren, dass Ihr Sohn schwul ist. ^b	11,6	29,2	24,5	5,9	28,8
Sie erfahren, dass Ihre Tochter lesbisch ist. ^b	10,2	29,6	24,7	6,1	29,4
Zuneigung in der Öffentlichkeit					
Ein Mann und eine Frau zeigen sich in der Öffentlichkeit ihre Zuneigung, z. B. indem sie sich küssen.	1,9	8,6	42,0	15,5	31,9
Zwei Frauen zeigen sich in der Öffentlichkeit ihre Zuneigung, z. B. indem sie sich küssen.	5,2	22,3	32,7	8,7	31,0
Zwei Männer zeigen sich in der Öffentlichkeit ihre Zuneigung, z. B. indem sie sich küssen.	9,3	29,1	25,9	7,7	27,9

Legende: ^a Nur in der Hälfte der Stichprobe erfasst, daher nicht in die Skalenbildung eingegan-gen. ^b Nicht in die Skalenbildung Affektive Homophobie eingegangen, da diese beiden Aussagen weniger eng mit den anderen affektiven Aussagen zusammenhängen. Beide Items sind aber in die Gesamtskala Homophobie eingegangen. ^c Für die Skalenbildung als Wert 2,5 codiert und miteinbezogen. ^d Für die Skalenbildung wurden die Werte so umcodiert, dass hohe Werte für mehr affektive Homophobie sprechen.

Ein Aspekt von Vorurteilen, der theoretisch besonders eng mit Diskriminierung auf der Verhaltensebene zusammenhängt, ist die Soziale Distanz (Bogardus 1933). Das Bedürfnis nach Abstand oder umgekehrt die Akzeptanz von Nähe gilt als bewährtes Maß für die Stärke von Abneigung gegenüber einer sozialen Gruppe. Die Soziale Distanz drückt sich in einem unangenehmen Gefühl aus bei der Vorstellung, Mitglieder einer typischerweise abgewerteten Fremdgruppe kommen einem nahe, bzw. in der mal größeren, mal geringeren Akzeptanz von Nähe zu Mitgliedern dieser Gruppe. Die Forschung untersucht dies seit nunmehr vielen Jahrzehnten vor allem in Bezug auf ethnische und religiöse Gruppen. Die Soziale Distanz wird dabei über die Vorstellung sozial unterschiedlich naher Kontexte erfasst, z.B. wie angenehm oder unangenehm es einem wäre, ein Mitglied einer jeweiligen Gruppe als Nachbarn zu haben oder als Ehepartner des eigenen Kindes. Wir haben das Konzept der Sozialen Distanz nun auch im Hinblick auf schwule bzw. lesbische Personen erhoben und in Bezug auf verschiedene vorgestellte Kontexte, die mehr oder weniger soziale Nähe bzw. Distanz ermöglichen, gefragt, wie angenehm oder unangenehm dies die Befragten empfinden (Tabelle 4.2). Auch hier wurde nicht laut vorgelesen, aber codiert, wenn Befragte spontan äußerten, dies sei ihnen egal oder sie hätten zu einer Situation kein Gefühl. Die verschiedenen Kontexte wurden in randomisierter

Reihenfolge vorgelegt, ein Teil der Fragen wurde aus Kapazitätsgründen nur einer zufälligen Hälfte der Befragten gestellt.

Die Ergebnisse bestätigen die bisherigen Befunde. Danach gefragt, wie sie es fänden, wenn eine Arbeitskollegin lesbisch bzw. ein Arbeitskollege schwul wäre, empfand dies nur eine Minderheit von 12 respektive 13 Prozent als eher oder sehr unangenehm, zugleich antwortete fast die Hälfte (46 respektive 45 Prozent) spontan, dies sei ihnen egal oder sie hätten dazu gar kein spezifisches Gefühl. 17 respektive 19 Prozent der Befragten fänden es unangenehm, wenn die Lehrerin ihrer Tochter lesbisch bzw. der Lehrer des Sohnes schwul wäre (43 respektive 42 Prozent ist dies egal). Die Vorstellung, die Betreuerin der eigenen Tochter in der Kita ist lesbisch bzw. der Betreuer schwul – also ein in gewisser Hinsicht noch näherer sozialer Kontext, weil es sich um die Betreuung kleiner Kinder handelt –, ist schon etwas weniger Befragten egal (41 respektive 39 Prozent) und mehr Befragten unangenehm (20 respektive 24 Prozent). Dass die eigene Tochter lesbisch bzw. der eigene Sohn schwul ist, fänden sogar 40 respektive 41 Prozent eher oder sogar sehr unangenehm und es ist nur noch 23 bzw. 22 Prozent egal.

Es zeigt sich also deutlich: Es gibt umso mehr Berührungsängste, je näher das Thema Homosexualität in der Vorstellung rückt, insbesondere wenn es in die eigene Familie hineinreicht. Nun sind die geäußerten Vorbehalte sicher nicht in jedem Fall gleichzusetzen mit generell abwertenden Einstellungen gegenüber Lesben und Schwulen. Dass es vergleichsweise mehr Befragten unangenehm bzw. weniger egal ist, wenn die eigene Tochter lesbisch oder der eigene Sohn schwul ist oder wäre, muss nicht zwingend ein Indikator für Abwertung sein. Darin könnte sich z.B. auch die Sorge ausdrücken, der Wunsch nach einem Enkelkind könnte schwieriger zu erfüllen sein oder das eigene Kind könnte Opfer von Diskriminierung werden.

Allerdings widerlegen die Indizien eher diese letzteren Annahmen bzw. gelten sie ggf. nur für einen kleineren Teil derer, die Homosexualität bei den eigenen Kindern unangenehm fänden. Befragte, die es eher oder sehr unangenehm finden, wenn die eigene Tochter oder der eigene Sohn homosexuell wäre, verneinen etwas häufiger, dass homosexuelle Menschen nach wie vor diskriminiert werden, und gehören eher zu den wenigen, die den Schutz vor Diskriminierung nicht gut finden, sagen eher, in Deutschland werde die Toleranz gegenüber Lesben und Schwulen übertrieben, und neigen insgesamt deutlich häufiger zu klassischer und moderner Homophobie.

Für die Skalenbildung wurden die Fragen im Hinblick auf die mittlere soziale Nähe ausgewählt (Arbeitskolleg_in bzw. Lehrer_in schwul oder lesbisch), die eng miteinander korrelierten. Die Frage, wie angenehm oder unangenehm es die Befragten finden würden, wenn der eigene Sohn schwul oder die eigene Tochter lesbisch wären, hängt ebenfalls hoch signifikant mit den anderen affektiven Fragen zusammen, aber nicht ganz so hoch, und wurde deshalb hier nicht in die Skalenbildung Affektive Homophobie mit einbezogen. Die Fragestellung in Bezug auf die Kita-Betreuung

wurde aus Platzgründen nur in der Hälfte der Stichprobe erhoben und ging daher ebenfalls nicht in die Skala Affektive Homophobie ein. Zusammengefasst äußerten 42 Prozent der Befragten in diesem Sinne eher positive und 18 Prozent eher negative Affekte gegenüber lesbischen und schwulen Personen, die übrigen gaben indifferente Antworten. Die Vorstellung, das eigene Kind wäre lesbisch oder schwul, finden zusammengefasst sogar 41 Prozent der Befragten eher oder sehr unangenehm.

3.3. Legitimation von Aggression und Gewalt gegen homo- und bisexuelle Personen

Ergänzend zu abwertenden Einstellungen haben wir zudem die Zustimmung zu dem Vorwurf erhoben „Man darf heutzutage nichts Schlechtes über Schwule und Lesben sagen, ohne gleich als intolerant beschimpft zu werden.“ Dieser Vorwurf ist in ähnlicher Form und in Bezug auf andere soziale Gruppen wie z.B. Ausländer_innen immer wieder zu hören und wird als angebliche Einschränkung der Meinungsfreiheit vorgebracht. In dieser Aussage wird allerdings ein ganz typisches Muster von Vorurteilen deutlich, die Umkehr von Tätern und Opfern. Über die Hälfte der Befragten (54 Prozent) stimmt hier zu (Tabelle 4.1). Für die Prävention und Intervention ist diese Beobachtung der Rechtfertigung eigener Abwertung wichtig, könnten sich doch gerade darüber Vorurteile einschleichen und beibehalten werden. Ein Teil der Befragten könnte dies allerdings auch als reine Beschreibung gemeint haben, nicht als Ausdruck der eigenen Einstellung. Es zeigt sich ein schwacher Zusammenhang mit homophoben Einstellungen, der allerdings nicht so hoch ist, wie dies in anderen Kontexten für die gleiche Formulierung in Bezug auf Fremdenfeindlichkeit nachgewiesen wurde (Küpper, Zick & Krause, 2015).

Darüber hinaus wurde die Legitimation von Aggression und Gewalt noch einmal explizit durch zwei Aussagen erfasst: „Lesben und Schwule sind selbst schuld, wenn die Leute aggressiv auf sie reagieren“ (11 Prozent Zustimmung, 19 Prozent lehnten eher und 70 Prozent lehnten voll und ganz ab) und „Es ist verständlich, wenn Leute Gewalt gegen Schwule und Lesben anwenden“ (1,5 Prozent Zustimmung, 7 Prozent lehnten eher und 91 Prozent lehnten voll und ganz ab). Ein kleiner Teil der Befragten zeigte also Verständnis für Aggression und Gewalt gegenüber homosexuellen Personen. Hier findet sich vor allem ein Zusammenhang mit klassischer und moderner Homophobie. Gewalt gegen Lesben, Schwule, Bisexuelle und Trans*Personen ist traurige Realität, und Beratungsstellen berichten von einer hohen Dunkelziffer. Die hier in der Befragung erkennbare Tendenz von nicht ganz wenigen Befragten,

Abwertung, Aggression und sogar Gewalt zu rechtfertigen oder zumindest diese nicht ganz klar zurückzuweisen, verweist auf die Mechanismen, die Aggression und Gewalt gegenüber sexuellen Minderheiten befördern.

3.4. Verhalten gegenüber Lesben, Schwulen und Bisexuellen und soziales Umfeld

Gesellschaftlicher Hintergrund und existierende Forschung

Nachdem wir in den letzten Kapiteln auf die Annahmen und Einstellungen gegenüber Lesben, Schwulen und Bisexuellen eingegangen sind, möchten wir uns nun einer Frage widmen, die unseres Wissens bisher in repräsentativen Bevölkerungsumfragen ignoriert wurde. Wie verhalten sich Menschen gegenüber LSB? Diese Frage ist praxisrelevanter als die Frage nach den Einstellungen. Während die Annahmen und Einstellungen einer Person für andere nicht unbedingt erkennbar werden, hat Verhalten direkte Auswirkungen auf andere Menschen. Eine Befürwortung gleicher Rechte für LSB zeigt keine Wirkung, solange sie nicht vor anderen ausgesprochen oder zu politischen Handlungen (z.B. Wahlentscheidungen) führt. Ein unangenehmes Gefühl beim Anblick zweier sich küssender Männer schadet diesen nur dann, wenn es zu Beschimpfungen, zur Vermeidung von Kontakt oder zumindest zu nonverbalen Bekundungen des Missfallens führt.

Ein Grund dafür, dass Verhalten bisher in Bevölkerungsumfragen nicht erfasst wurde, sind möglicherweise die Schwierigkeiten bei der Erfassung. Während Personen auf ihre Einstellungen direkt zugreifen können, zumindest wenn sie über ein Thema schon mal nachgedacht haben, müssen sie bei einer Frage nach ihrem Verhalten erst Erinnerungen an vergangene Ereignisse abrufen. Wenn dies schwer fällt, werden die erfragten Verhaltensweisen möglicherweise auf der Basis aktueller Einstellungen rekonstruiert, so dass der Zusammenhang zwischen Einstellungen und Verhalten überschätzt wird. Zudem ist denkbar, dass die Antworten bei sozial unerwünschten Verhaltensweisen (z.B. eine Person unfreundlich behandeln, weil sie einer bestimmten sozialen Gruppe angehört) stärker an die vermutete soziale Norm angepasst werden als bei sozial unerwünschten Einstellungen (z.B. gegenüber einer Person misstrauischer zu sein, weil sie der entsprechenden Gruppe angehört).

Beim Verhalten rechnen Befragte möglicherweise eher mit sozialer Missbilligung, da es leichter willentlich kontrolliert werden kann als Einstellungen. Aus diesem Grund wurden in der bereits erwähnten Befragung an 20 Berliner Schulen aller Regelschularten (Klocke, 2012) die Schüler_innen gebeten, nicht über ihre eigenen Verhaltensweisen Auskunft zu geben, sondern über die zweier zufällig ausgewählter Mitschüler_innen. Die Ergebnisse machten die hohe Verbreitung homophoben Verhaltens an Schulen deutlich: 62 Prozent der Sechstklässler_innen und 55 Prozent der Neunt- und Zehntklässler_innen haben in den vergangenen zwölf Monaten „schwul“ oder „Schwuchtel“ als Schimpfwort verwendet. Wenn in der eigenen Schule Personen für lesbisch oder schwul gehalten wurden, war das für die Hälfte der Sechstklässler_innen und ein Drittel der Neunt- und Zehntklässler_innen ein Grund, über diese Personen zu lästern. Allerdings wurde auch solidarisches Verhalten berichtet: Mehr als die Hälfte der Schüler_innen zeigte, dass sie es nicht gut finden, wenn eine Person geärgert wurde, weil sie für lesbisch oder schwul gehalten wurde.

Doch nicht nur das eigene Verhalten einer Person ist relevant für die Forschung, auch das Verhalten von Personen im sozialen Umfeld (z.B. der Mitschüler_innen) ist wichtig, da Menschen sich oft an ihr Umfeld anpassen und Verhaltensweisen übernehmen. Dieser Zusammenhang konnte auch für homophobes Verhalten nachgewiesen werden (Bahns & Branscombe, 2011; Poteat, 2007). Darüber hinaus ist der persönliche Kontakt zu Menschen, von denen die Person weiß, dass diese LSB sind, ein wichtiger Einflussfaktor auf eigene Einstellungen und eigenes Verhalten. Die positiven Einflüsse persönlichen Kontakts zu einzelnen Mitgliedern einer anderen Gruppe auf die Einstellungen gegenüber der gesamten Gruppe sind inzwischen in hunderten Studien mit unterschiedlichen methodischen Herangehensweisen belegt (Pettigrew & Tropp, 2006) und gelten insbesondere auch für Kontakte zu LSB (Smith, Axelton & Saucier, 2009). Persönlicher Kontakt scheint nicht nur ein wichtiger Einflussfaktor auf Einstellungen, sondern auch auf das eigene Verhalten zu sein. Das zeigt sowohl die Schulbefragung (Klocke, 2012) als auch eine Befragung von über 1.000 Lehrkräften in Deutschland (Klocke, Latz & Scharmacher, 2015, 2016): Lehrkräfte, die von mehr LSBTI im eigenen Bekanntenkreis wussten, thematisierten sexuelle und geschlechtliche Vielfalt im Unterricht deutlich häufiger und intervenierten zudem konsequenter bei Diskriminierung von LSBTI.

4. Μεταφραστικός σχολιασμός

4.1. Εισαγωγή

Μέσα από το κείμενο «Parteien zu Lesben, Schwulen, Trans, Inter» αποτυπώνονται οι πολιτικές ιδεολογίες των κομμάτων και το πόσο σημαντικές είναι για το κάθε κόμμα πολιτικές στρατηγικές, οι οποίες αποσκοπούν στη διεύρυνση των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων. Αξίζει να επισημανθεί ότι το κείμενο αποτελεί ένα ιστολόγιο που δημοσιεύτηκε λίγες μέρες πριν από τις Γερμανικές Ομοσπονδιακές Εκλογές του 2013 και επικεντρώνεται στα προεκλογικά προγράμματα των κομμάτων. Υπό το πρίσμα των πολιτικών πεποιθήσεων που πρεσβεύει το CDU/CSU, ένα κόμμα με συντηρητικές –κατ’ αρχήν– και χριστιανικές-κοινωνικές απόψεις, διαφαίνεται μία επιδερμική προσέγγιση πάνω στα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα, καθώς το κόμμα να μην αναφέρεται στη σπουδαιότητα όλων των μορφών οικογένειας («Jede Familie ist anders. Und uns besonders wichtig.»), αλλά την ίδια στιγμή δεν θέτει καν υπό συζήτηση το ζήτημα της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια («Die Frage der Adoption wird gar nicht erst thematisiert»).

Το FDP, ένα κόμμα που εστιάζει στις οικονομικά φιλελεύθερες ιδέες και στην αρχή της ατομικής ελευθερίας, ακολουθεί την ίδια πολιτική γραμμή με το CDU/CSU, δεδομένου ότι περιορίζεται σε έναν Συνασπισμό μαζί του (Koalition), με αποτέλεσμα την απουσία δραστικών αποφάσεων για την εξάλειψη της ομοφοβίας και τη διεύρυνση ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων. Οι αρχές του SPD έγκεινται στον σοσιαλδημοκρατισμό, στην αλληλεγγύη και τον προοδευτισμό, ωστόσο τα αιτήματά του παρουσιάζονται πολύ περιορισμένα γύρω από το θέμα, καθώς δείχνει να φοβάται μην χάσει μία μερίδα των ψηφοφόρων του, οι οποίοι είναι συντηρητικοί. Από την άλλη πλευρά, οι Πράσινοι, των οποίων βασικός πυλώνας της πολιτικής τους ιδεολογίας αποτελεί το περιβάλλον, είναι εκτός των άλλων υπέρμαχοι της διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χαρακτηριστικό που αποτυπώνεται μέσα από τις θέσεις τους για τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα. Τα μέλη του Die Linke, ενός κόμματος με πολιτικές που προσανατολίζονται προς την αριστερά, θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ομοϊδέατες με τους Πρασίνους κατά την προηγούμενη δεκαετία, σε ό,τι αφορά τη διαφύλαξη και τη διεύρυνση των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων.

Το κείμενο «Einstellungen gegenüber lesbischen, schwulen und bisexuellen Menschen in Deutschland» πραγματεύεται τις αντιλήψεις και τη συμπεριφορά μίας μερίδας του πληθυσμού της Γερμανίας που έλαβε μέρος στη συγκεκριμένη δημοσκόπηση, η οποία δημοσιεύτηκε το 2017. Ειδικότερα, το πρώτο μέρος «Affektive Homophobie» σχετίζεται με τη συναισθηματική ομοφοβία, παρουσιάζοντας τα συναισθήματα που βιώνουν ή θα βίωναν οι ερωτηθέντες, σε περίπτωση που κάποιος από το οικείο τους περιβάλλον είχε ομόφυλο σεξουαλικό προσανατολισμό. Επίσης, γίνεται μία ενδελεχής αναφορά στα συναισθήματα που θα προκαλούσε στους ερωτηθέντες ένα φιλί μεταξύ δύο αντρών ή δύο γυναικών που θα λάμβανε χώρα κάπου

δημοσίως. Το επόμενο κεφάλαιο «Legitimation von Aggression und Gewalt gegen homo- und bisexuelle Personen» έχει σχέση με τη νομιμοποίηση της επιθετικότητας και της βίας ως κατηγορία για εκείνους που προβαίνουν σε λεκτική ή σωματική κακοποίηση κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Η τάση πολλών ανθρώπων να επιτίθενται σε σεξουαλικές μειονότητες αναχαιτίζεται από τον υποτιθέμενο περιορισμό στην ελευθερία έκφρασης, που επικαλούνται οι περισσότεροι ομοφοβικοί άνθρωποι για να εξωτερικεύσουν την ομοφοβία τους. Στο τελευταίο κεφάλαιο «Verhalten gegenüber Lesben, Schwulen und Bisexuellen und soziales Umfeld» παρουσιάζεται μία έρευνα που διεξάγεται στον χώρο του σχολείου, με τους μαθητές να καλούνται να δώσουν πληροφορίες για τον τρόπο συμπεριφοράς κάποιου συμμαθητή τους απέναντι σε κάποιο ΛΟΑΤΚΙ+ άτομο της τάξης.

4.2. Ανάλυση κειμένου-πηγής (ΚΠ)

Στην παρούσα ακαδημαϊκή εργασία, το κείμενο-πηγή (ΚΠ) δεν αποτελείται από ένα ενιαίο κείμενο, αλλά από ένα ιστολόγιο, στο οποίο καταγράφονται τα προεκλογικά προγράμματα των κομμάτων σε σχέση με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα και από μία ανάλυση που διεξάγεται στο πλαίσιο μίας έρευνας για τις αντιλήψεις και τη συμπεριφορά κάποιων πολιτών της Γερμανίας απέναντι σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Πρόκειται, λοιπόν, για δύο διαφορετικά κειμενικά είδη που εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς και λειτουργίες. Για τη διευκόλυνση της ανάλυσης και της παράθεσης μεταφραστικών προβλημάτων, τα κείμενα θα ονομαστούν ως εξής: K1, K2, K3 και K4 και θα αναφέρεται το καθένα από αυτά στις πολιτικές θέσεις των κομμάτων, στη συναισθηματική ομοφοβία, στη νομιμοποίηση της επιθετικότητας κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και στη συμπεριφορά απέναντι σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα αντίστοιχα.

4.2.1. Κειμενικό είδος

Το κειμενικό είδος αποτελεί το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό για την ορθή ανάλυση του ΚΠ. Ειδικότερα, το K1 θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «υβριδικό», καθώς πρόκειται για ένα κείμενο με πολιτικό λόγο και με έντονο το στοιχείο της νομικής ορολογίας. Ωστόσο, δεν παύει να είναι ένα ιστολόγιο, δηλαδή ένα σώμα κειμένου, στο οποίο απλά καταγράφονται οι προεκλογικές δηλώσεις των κομμάτων σε σχέση με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα, με τον συντάκτη να προσθέτει παράλληλα τα δικά του σχόλια στις δηλώσεις των κομμάτων («vage und überschaubar», «Die Union geht einen Schritt zurück»). Το K1, K2 και K3, κείμενα που αποτελούν κεφάλαια μίας έρευνας, κατατάσσονται στα τεχνικής φύσεως κείμενα. Ο λόγος έγκειται στο ότι διεξάγεται μία ανάλυση γύρω από μία αντιπροσωπευτική δημοσκόπηση του πληθυσμού και η συντακτική ομάδα καταλήγει σε συγκεκριμένα πορίσματα από τα στοιχεία της εν λόγω έρευνας («Offenbar ist es nach wie vor

deutlich mehr Menschen unangenehm...als wenn es sich um ein Paar aus Frau und Mann handelt».)

4.2.2. Λειτουργίες κειμένων

Οι λειτουργίες των κειμένων αποτελούν ένα δεύτερο χαρακτηριστικό ανάλυσης του ΚΠ. Σύμφωνα με τη θεωρία του Karl Bühler, οι λειτουργίες του κειμένου διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: την αναφορική, την εκφραστική και την κλητική. Αργότερα, η Nord προσθέτει στις βασικές λειτουργίες του κειμένου και τη φατική. Οι παραπάνω λειτουργίες διακρίνονται, επίσης, σε υποκατηγορίες (Nord, 2014: 97-98).

Η αναφορική λειτουργία σχετίζεται με την αναφορά στα αντικείμενα και θεωρείται μία από τις σημαντικότερες λειτουργίες του κειμένου, καθώς αποδεικνύει ότι τίποτα δεν μπορεί να μεταβάλει το περιεχόμενο του κειμένου ή το νόημα (Nord, 2014: 99). Αντικείμενο αναφοράς στο K1 αποτελούν οι ΛΟΑΤΚΙ+ στρατηγικές των κομμάτων της Γερμανίας, οι οποίες αποσκοπούν στη διεύρυνση των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων και στην εξάλειψη της ομοφοβίας, ανεξάρτητα από το πόσο αποτελεσματικές κρίνονται αυτές. Μέσα από τις εν λόγω προεκλογικές δηλώσεις δίνονται πληροφορίες αναφορικά με το επίπεδο συμπερίληψης που προάγουν τα κόμματα απέναντι σε σεξουαλικές μειονότητες, και γι' αυτό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η κειμενική λειτουργία και πληροφοριακή. Όσον αφορά το K2, το K3 και το K4, το αντικείμενο αναφοράς είναι οι αντιλήψεις, η συμπεριφορά και τα συναισθήματα μίας μερίδας του πληθυσμού της Γερμανίας απέναντι στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα.

Η δεύτερη λειτουργία των κειμένων είναι η εκφραστική, η οποία αναφέρεται στα συναισθήματα και τη στάση του πομπού απέναντι στο αντικείμενο αναφοράς. Το K1, λόγου χάρη, ως άρθρο που πραγματεύεται τη ΛΟΑΤΚΙ+ ατζέντα, έχει πάρα πολλά στοιχεία της εκφραστικής λειτουργίας, καθώς πέρα από το γεγονός ότι ένα πολιτικό κόμμα επιδεικνύει πάντοτε τα χαρακτηριστικά της πολιτικής του ταυτότητας στο πλαίσιο της εκάστοτε δήλωσης, αυτός είναι επίσης ένας τρόπος πειθούς για να προσελκύσει ψηφοφόρους. Η επίκληση στο συναίσθημα αποτελεί κύριο γνώρισμα των πολιτικών ομιλιών και προκαλεί συγκινησιακή φόρτιση στον δέκτη «Kinder brauchen Eltern und Menschen, die sie lieben» «Frei in ihren Entscheidungen sein und den eigenen Lebensentwurf verwirklichen». Χαρακτηριστικά της εκφραστικής λειτουργίας αποτυπώνονται και στα κείμενα K2, K3 και K4 «in der Öffentlichkeit seine Zuneigung zeigt» «Es gibt umso mehr Berührungsgängste», ενώ μάλιστα διακρίνεται στο K2 και στο K4 μία υπο-κατηγορία της εκφραστικής λειτουργίας, η αξιολογητική. Αυτή σχετίζεται με τον τρόπο που αξιολογούν οι ερωτηθέντες ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και τον τρόπο έκφρασης τους «Küssen sich zwei Frauen in der Öffentlichkeit, war dies über einem Viertel der Befragten (knapp 28 Prozent) eher oder sehr unangenehm».

4.2.3. Σκοπός ΚΠ

Ο σκοπός ενός κειμένου είναι αυτός που καθορίζει τους παραλήπτες, τον χρόνο πρόσληψης, το μέσο και την αιτία δημιουργίας του. Όσον αφορά το Κ1, κατατίθενται προτάσεις των βασικών πολιτικών κομμάτων της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας αναφορικά με την προώθηση των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων και την εξάλειψη της ΛΟΑΤΚΙ+φοβίας. Παραλήπτες, εν προκειμένω, είναι οι πολίτες του Γερμανικού κράτους που εντός ολίγων ημερών θα δώσουν το «παρών» με την ψήφο τους στην κάλπη και ενδιαφέρονται να πληροφορηθούν για τη ΛΟΑΤΚΙ+ ατζέντα που προωθεί το κάθε κόμμα. Το μέσο μετάδοσης είναι ο γραπτός λόγος και ο χρόνος πρόσληψης υφίσταται από τη στιγμή που δημοσίευσε ο αρθρογράφος το εν λόγω ιστολόγιο.

Όσον αφορά τα κείμενα Κ2, Κ3 και Κ4, πρόκειται για ανάλυση αποτελεσμάτων που προκύπτουν από μία αντιπροσωπευτική δημοσκόπηση του πληθυσμού. Δεδομένου ότι και τα τρία κείμενα είναι μέρος μίας επιστημονικής έρευνας, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι οι παραλήπτες είναι επιστήμονες, όπως για παράδειγμα κοινωνιολόγοι και ψυχολόγοι. Ωστόσο, τα συγκεκριμένα κείμενα απευθύνονται και σε ένα ευρύ κοινό που ενδιαφέρεται να πληροφορηθεί για το επίπεδο ομοφοβίας στη χώρα. Και σε αυτή την περίπτωση, το μέσο μετάδοσης είναι ο γραπτός λόγος και ο χρόνος πρόσληψης υφίσταται από τη στιγμή που δημοσιεύτηκε η έρευνα. Σκοπό και των τεσσάρων κειμένων αποτελεί η πληροφόρηση του δέκτη, ενώ στο Κ1 ενυπάρχει και το στοιχείο της πειθούς ως σκοπού του κειμένου. Φυσικά, με βάση τον σκοπό ορίζεται το ύφος, η γλώσσα και η δομή του κειμένου.

Το ύφος και των τεσσάρων κειμένων χαρακτηρίζεται επίσημο και σοβαρό, καθώς γίνεται χρήση της επίσημης Γερμανικής γλώσσας, «Hochdeutsch». Η γλώσσα και των τεσσάρων κειμένων διέπεται από μακροπερίοδο λόγο, ενώ επίσης είναι έντονο το στοιχείο της σύνθετης σύνταξης και της ορολογίας «Die vom Verfassungsgericht geforderte Änderung des Transsexuellengesetzes...in der Bundesrepublik Deutschland gefordert hatten.» «Die Frage, wie angenehm oder unangenehm es die Befragten finden würden, wenn der eigene Sohn schwul oder die eigene Tochter lesbisch wären... Affektive Homophobie mit einbezogen.». Επίσης, επιστρατεύεται κυρίως η παθητική σύνταξη, μιας και πρόκειται για ένα κύριο γνώρισμα της Γερμανικής γλώσσας «wenn eine Person geärgert wurde, weil sie für lesbisch oder schwul gehalten wurde». Η δομή και των τεσσάρων κειμένων έχει ως εξής: τίτλος, πρόλογος, κυρίως θέμα και επίλογος.

4.3. Μεταφραστικές οδηγίες και σύγκριση ΚΣ με ΚΠ

Αξίζει να επισημανθεί ότι η λειτουργική θεωρία της Nord δίνει τη δυνατότητα στον μεταφραστή να κατανοήσει τα λειτουργικά στοιχεία που παρουσιάζονται στη δομή και το περιεχόμενο του κειμένου-στόχου. Σε αυτό διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο και το πακέτο μεταφραστικών οδηγιών, το οποίο καθορίζει τις συνθήκες, υπό τις οποίες θα λειτουργήσει το ΚΣ. Αυτό σημαίνει ότι οι λειτουργίες που εκπληρώνει το ΚΠ ενδέχεται να διαφέρουν από τις λειτουργίες του ΚΣ, παρόλο που σε πολλές περιπτώσεις τείνουν να συγκλίνουν οι λειτουργίες των δύο κειμένων. Ωστόσο, ακόμα και στην περίπτωση αυτή, κρίνεται απαραίτητο από την πλευρά του μεταφραστή να λάβει υπόψη τις διαφορές που παρατηρούνται αναφορικά με τις γνώσεις και την εμπειρία που είναι συνδεδεμένες με την κουλτούρα των δεκτών. Κατά αυτόν τον τρόπο, λοιπόν, ο μεταφραστής προβαίνει στη σύγκριση μεταξύ των δύο κειμένων (Nord, 2014: 138).

Σε ό,τι αφορά τόσο τον κειμενικό τύπο όσο και το μέσο μετάδοσης, παρατηρείται ότι η λειτουργία του ΚΠ παραμένει अपараλλάχτη, προσδίδοντας στο μετάφρασμα το «κύρος» ενός πρωτοτύπου στον πολιτισμό-στόχο. Η J. House ονομάζει αυτού του είδους τις μεταφράσεις *συγκαλυμμένες* (Nord, 2014), οι οποίες βασίζονται στην ιδέα ότι το ΚΠ δεν είναι ιδιαίτερα συνδεδεμένο με την κοινότητα και τον πολιτισμό της γλώσσας-πηγής, και ως εκ τούτου, το ΚΣ δεν παρουσιάζει διαφορές. Επίσης, η αναφορική και η εκφραστική λειτουργία του ΚΠ παραμένουν οι κύριες λειτουργίες και στο ΚΣ. Στο Κ1, λόγου χάρη, που είναι έντονο το στοιχείο παρουσίασης της πολιτικής νοοτροπίας του κάθε κόμματος, καθώς και των νομικών πλαισίων που διέπουν το Γερμανικό Κράτος, ήταν απαραίτητο να γίνει χρήση της πληροφοριακής λειτουργίας σε ορισμένα σημεία, δεδομένου ότι υπήρχαν διαφορές σε σύγκριση με τον πολιτισμό-στόχο, την Ελλάδα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Νόμος του «Ehegattensplitting», που στο μετάφρασμα θεώρησα σκόπιμο να δοθεί η πληροφορία ότι πρόκειται για νόμο που προβλέπει φορολογικές ελαφρύνσεις.

Όσον αφορά τον σκοπό του ΚΣ, οι δέκτες είναι το ελληνικό κοινό, ενώ στόχος είναι η πληροφόρηση για το επίπεδο ομοφοβίας στη Γερμανία κατά την προηγούμενη δεκαετία, καθώς και η ανάδειξη του πολιτικού προσανατολισμού του κάθε κόμματος με τα κατάλληλα γλωσσικά μέσα. Κατά αυτόν τον τρόπο, το ΚΣ πρέπει να ανταποκρίνεται στις συμβάσεις του πολιτισμού-στόχου, δηλαδή στην ελληνική κουλτούρα, μέσω επεξηγήσεων, όπου κρίνεται απαραίτητο. Ο χρόνος πρόσληψης εξαρτάται από το πότε ο αναγνώστης θα εκδηλώσει ενδιαφέρον για τη μελέτη των κειμένων, ενώ επίσης ο γραπτός λόγος αποτελεί και σε αυτή την περίπτωση το μέσο μετάδοσης.

4.4. Μεταφραστικά προβλήματα και επίλυση

Στο πλαίσιο της λειτουργικής θεωρίας της Nord, παρουσιάζεται μία ιεράρχηση των μεταφραστικών προβλημάτων και ο καταλληλότερος τρόπος αντιμετώπισής τους, με τον μεταφραστή να έχει ως πρότυπο την «κατά κατιούσα σειρά» αναλυτική διαδικασία. Πρόκειται για μία διαδικασία, κατά την οποία ο μεταφραστής εστιάζει πρωτίστως στο πραγματολογικό επίπεδο, ύστερα στο πολιτισμικό και τέλος στο γλωσσικό (Nord, 2014: 154). Η παρούσα εργασία ακολουθεί το παραπάνω πρότυπο.

Ειδικότερα, η διάκριση των μεταφραστικών προβλημάτων έχει ως εξής:

Πραγματολογικά προβλήματα: προκύπτουν από τις διαφορές των επικοινωνιακών πλαισίων του ΚΠ και του ΚΣ (Nord, 2014: 148)

Πολιτισμικά προβλήματα: προκύπτουν από τις διαφορές των νορμών και των συμβάσεων του ΚΠ και του ΚΣ (Nord, 2014: 149)

Γλωσσικά προβλήματα: προκύπτουν από τις δομικές διαφορές στο λεξιλόγιο, στη σύνταξη και τα υπερτεμαχιακά στοιχεία (λ.χ. παχιά και λοξά γράμματα για τονισμό) μεταξύ των δύο γλωσσών (Nord, 2014: 150)

Ιδιάζοντα προβλήματα: προβλήματα άρρηκτα συνδεδεμένα με ένα συγκεκριμένο ΚΠ, οι λύσεις των οποίων δεν μπορούν να γενικευτούν και έτσι ο μεταφραστής πρέπει να δράσει δημιουργικά (Nord, 2014: 152)

4.4.1. Πραγματολογικά προβλήματα

Για την πληρέστερη κατανόηση των πραγματολογικών προβλημάτων, πρέπει να επισημανθεί ότι πρόκειται για μία βασική διαφορά μεταξύ των δεκτών του ΚΠ και του ΚΣ. Το ΚΠ απευθύνεται σε γερμανικό κοινό, το οποίο είναι άμεσο ενδιαφερόμενο. Ειδικά, αν λάβουμε υπόψη το ΚΠ1, αντιλαμβανόμαστε ότι απευθύνεται σε όλους τους πολίτες της Γερμανίας, οι οποίοι μέσα στις επόμενες μέρες θα καλούνταν να αποφασίσουν με την ψήφο τους ποιο κόμμα θέλουν να τους εκπροσωπήσει για την επόμενη τετραετία. Από την άλλη πλευρά, το ΚΣ απευθύνεται σε ένα έμμεσο ενδιαφερόμενο κοινό, το ελληνικό, με στόχο την απλή πληροφόρησή του για τη ΛΟΑΤΚΙ+ ατζέντα των κομμάτων της Γερμανίας.

Ένα χαρακτηριστικό στοιχείο πραγματολογικού προβλήματος, εν προκειμένω, αποτελεί η απόκλιση στον χρόνο. Το ΚΠ1 δημοσιεύτηκε τον Σεπτέμβριο του 2013, ενώ το ΚΣ1 συντάχθηκε δέκα χρόνια αργότερα, με τους χρόνους σύνταξης του ΚΠ1 να διατηρούνται για λόγους αμεσότητας στο ΚΣ1. Επρόκειτο για ένα πρόβλημα, ακριβώς επειδή χρειάστηκε στο μετάφρασμα να χρησιμοποιηθεί μέλλοντας χάριν παραστατικότητας και ύφους του πρωτοτύπου για ένα συμβάν που ανήκει, ωστόσο,

στο παρελθόν. «Am 22. September wird der Deutsche Bundestag gewählt.». Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι έχουμε ενεστώτα με μελλοντική σημασία, με την πρόταση αυτή να αποδίδεται στα ελληνικά ως εξής: «Στις 22 Σεπτεμβρίου 2013 θα εκλεγεί το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο.». Μέρος της επίλυσης του εν λόγω προβλήματος ήταν η προσθήκη χρονολογίας. Η παράθεση ακριβούς ημερομηνίας δίνει στον δέκτη να καταλάβει ότι ναι μεν χρησιμοποιείται μέλλοντας αλλά πρόκειται για ένα συμβάν που αναφέρεται στο παρελθόν, εάν λάβει υπόψη τη δεδομένη γνώση της τρέχουσας χρονολογίας. Εκτός αυτού, κρίθηκε απαραίτητο να γίνει στην εισαγωγή –ως ένα σημαντικό μέρος του μεταφραστικού έργου– μία αναφορά σε επίπεδο χρόνου, ώστε να γίνει στον δέκτη απολύτως κατανοητό ότι οι συγκεκριμένες Γερμανικές Ομοσπονδιακές Εκλογές είναι του 2013, και επομένως ανήκουν στο παρελθόν.

Ένα ακόμη επικοινωνιακό κενό μεταξύ του ΚΠ και του ΚΣ, το οποίο συνιστά πραγματολογικό πρόβλημα, αφορά την εξής πρόταση: «Bereits in einem ersten Teil wurde berichtet, was...». Κανονικά, η συγκεκριμένη πρόταση θα μπορούσε να μεταφραστεί ως: «Ήδη σε ένα πρώτο μέρος έχει αναφερθεί τι...». Ωστόσο, αν η πρόταση διατυπωνόταν έτσι, ο δέκτης-Έλληνας αναγνώστης δεν θα ήταν σε θέση να κατανοήσει σε τι αναφέρεται ο πομπός. Και ο λόγος έγκειται στο ότι το «μέρος» δεν αποσαφηνίζεται στο πρωτότυπο, καθώς αποτελεί δεδομένη γνώση για τον Γερμανό αναγνώστη. Για τον Έλληνα όμως δεν ισχύει το ίδιο, επειδή δεν ξέρει ποιο είναι αυτό το «μέρος», για το οποίο γίνεται λόγος. Ως εκ τούτου, ο μεταφραστής καλείται να καλύψει αυτό το επικοινωνιακό κενό, διευκρινίζοντας τι εννοεί ο πομπός στο συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο «Ήδη σε ένα πρώτο μέρος του ιστολογίου, που πραγματεύεται τα προεκλογικά προγράμματα των κομμάτων σε σχέση με τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα, έχει αναφερθεί τι...».

4.4.2. Πολιτισμικά προβλήματα

Κατά τη μεταφραστική διαδικασία παρατηρήθηκαν αρκετά προβλήματα σε πολιτισμικό επίπεδο. Είναι βέβαιο ότι ένα μέρος της πολιτισμικής ταυτότητας του κάθε κράτους αποτελούν και οι νόμοι. Εφόσον γίνεται λόγος για δύο διαφορετικούς πολιτισμούς, είναι φυσικό ότι θα παρουσιάζονταν αποκλίσεις και στα νομικά συστήματα των δύο χωρών. Ένα παράδειγμα είναι ο νόμος του «Ehegattensplitting», ο οποίος δεν υφίσταται στην ελληνική πραγματικότητα και κουλτούρα, με αποτέλεσμα να είναι απαραίτητη η περιφραστική απόδοση του όρου. Συγκεκριμένα, πρόκειται για έναν νόμο που προβλέπει φορολογικές ελαφρύνσεις στα παντρεμένα ζευγάρια. Μπορεί στο Ελληνικό κράτος να υφίσταται η κοινή φορολογική δήλωση συζύγων, η οποία φαντάζει κάτι ανάλογο του «Ehegattensplitting», ωστόσο το νομικό πλαίσιο και στις δύο περιπτώσεις είναι διαφορετικό. Επομένως, θα ήταν λάθος να αναζητηθεί ισοδύναμος νομικός όρος. Γι' αυτό, μεταφράστηκε ως εξής: «Διαιρεμένη Φορολόγηση Εισοδήματος Συζύγων (Ehegattensplitting)».

Επίσης, είναι απαραίτητο ένας μεταφραστής να παρακολουθεί πάντοτε τις εξελίξεις τόσο σε διεθνές όσο και σε εθνικό επίπεδο. Παρατηρούμε και στα τέσσερα κείμενα του ΚΠ που συντάχθηκαν την προηγούμενη δεκαετία ότι χρησιμοποιούνται συνεχώς κατά σειρά οι όροι «Lesben, Schwule, Bi-Sexuelle, Trans* und Inters*». Με μια πρώτη σκέψη θα μετέφραζε κανείς το παραπάνω χωρίο ως «λεσβίες, γκέι, αμφιφυλόφιλοι, τρανς και ίντερσεξ άτομα». Αν συνυπολογίσει κανείς ωστόσο τις νομικές επιταγές της επικαιρότητας και τα πολιτισμικά δεδομένα της εποχής, αντιλαμβάνεται ότι μία τέτοια μετάφραση δεν θα ήταν τόσο λειτουργική. Γι' αυτό, όπου χρησιμοποιούνται οι όροι αυτοί, αποδίδονται ως «ΛΟΑΤΚΙ+», με σκοπό την εναρμόνιση του μεταφράσματος με τα πρότυπα της σύγχρονης ελληνικής νομικής ορολογίας. Ένα αντίστοιχο πρόβλημα σε πολιτισμικό επίπεδο, που απαιτεί από τον μεταφραστή να παραμένει ενήμερος των τελευταίων εξελίξεων, αφορά τον όρο «Adoption». Βάσει της νομικής ορολογίας, όταν γίνεται λόγος για την επίσημη αναγνώριση και νομιμοποίηση ξένου παιδιού ως γνήσιου, χρησιμοποιείται ο όρος «τεκνοθεσία» (νεολογισμός). Ο εν λόγω όρος προτιμάται πλέον στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία συγκριτικά με τον όρο «υιοθεσία», ο οποίος παραπέμπει σε παρωχημένες και σεξιστικές πεποιθήσεις.

Επιπλέον, ένα ακόμη παράδειγμα, το οποίο συνιστά πολιτισμικό πρόβλημα, σχετίζεται με τις πολιτισμικές διαφορές, όσον αφορά τον τρόπο διατύπωσης των νόμων. Για παράδειγμα, αναφέρεται στο Κ1 το εξής: «nach § 175 des Strafgesetzbuches». Στην περίπτωση αυτή, έγινε προσαρμογή στα ελληνικά δεδομένα, αποδίδοντας το χωρίο αυτό ως «σύμφωνα με την παρ. 175 του Γερμανικού Ποινικού Κώδικα». Δεν χρησιμοποιήθηκε, λοιπόν, το σύμβολο αυτό «§», καθώς στο Ελληνικό Σύνταγμα όταν γίνεται κάποια αναφορά στην παράγραφο ενός άρθρου, χρησιμοποιείται η συντομογραφία «παρ.».

4.4.3. Γλωσσικά προβλήματα

Κατά τη μεταφραστική διαδικασία παρατηρήθηκαν, επίσης, πολλά γλωσσικά προβλήματα. Είναι βέβαιο ότι οι γλώσσες δεν είναι συμμετρικές, ως εκ τούτου θα ήταν λάθος να ακολουθήσει κανείς στο μετάφρασμα του τη σύνταξη της γερμανικής γλώσσας. Ένα χωρίο του ΚΠ2, το οποίο έχρηζε προσαρμογής στην ελληνική γλώσσα, είναι το εξής: «Wenn sich zwei Männer oder zwei Frauen in der Öffentlichkeit ihre Zuneigung zeigen, z.B. indem sie sich küssen.». Γνωρίζουμε ότι ο σύνδεσμος «indem» στα γερμανικά εισάγει δευτερεύουσα πρόταση που εκφράζει τον τρόπο. Αυτό σημαίνει ότι θα έπρεπε να μεταφραστεί ως «φιλώντας ο ένας τον άλλον» ή «με το να φιλιούνται». Ωστόσο, μία τέτοια απόδοση θα υστερούσε σε ύφος στα ελληνικά, γι' αυτό κρίθηκε δόκιμο να μεταφραστεί ως «Όταν δύο άντρες ή δύο γυναίκες εκφράζουν την ερωτική τους σύνδεση δημοσίως, για παράδειγμα με ένα φιλί».

Ένα ακόμη γλωσσικό πρόβλημα εντοπίζεται στην ακόλουθη πρόταση του ΚΠ2: «wenn Befragte spontan äußerten, dies sei ihnen egal oder sie hätten zu einer Situation kein Gefühl». Εάν ακολουθούσε κανείς στην υπογραμμισμένη φράση τη σύνταξη της γερμανικής, θα το απέδιδε ως «αυτό τους είναι αδιάφορο», το οποίο ναί μεν είναι συντακτικά ορθό, αλλά στην ελληνική δεν χρησιμοποιείται τόσο συχνά. Για τη φράση «das ist mir egal», που ο Γερμανός χρησιμοποιεί στην καθημερινότητά του πολύ έντονα, ο Έλληνας θα χρησιμοποιούσε τη φράση «δεν με νοιάζει/ενδιαφέρει»· εξού και η ακόλουθη μεταφραστική επιλογή στο ΚΣ «δεν τους ενδιαφέρει».

Οι συντομογραφίες είναι μορφές που αποτελούνται από τα αρχικά γράμματα των λέξεων και κάθε αρχικό γράμμα προφέρεται ξεχωριστά (Κελάνδριας, 2007: 98). Τέτοια παραδείγματα, τα οποία εντοπίστηκαν σε όλη την έκταση του ΚΠ1, αποτελούσαν οι ονομασίες των κομμάτων «CDU/CSU, FDP, SPD». Οι όροι αυτοί διατηρήθηκαν, ως έχουν, με τη χρήση της ξενόγλωσσας βραχυγραφίας, καθώς ο μεταφραστής οφείλει να κατανοήσει ότι πρόκειται για ονομασίες που δημιουργήθηκαν για να καλύψουν κάποιες νέες ανάγκες (Κελάνδριας, 2007: 104). Ωστόσο, για να γίνουν κατανοητοί αυτοί οι όροι από το ελληνικό κοινό μεταφράστηκαν την πρώτη φορά που εντοπίστηκαν στο κείμενο και αναφέρθηκε ότι εφεξής θα αποδίδονται με τη γερμανική τους ονομασία («Χριστιανοδημοκρατική Ένωση/Χριστιανοκοινωνική Ένωση Βαυαρίας, Ελεύθερο Δημοκρατικό Κόμμα, Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας»).

4.4.4. Ιδιάζοντα προβλήματα

Τα ιδιάζοντα προβλήματα παρουσιάζουν έναν μεγάλο βαθμό δυσκολίας ως προς την αντιμετώπισή τους, καθώς ο μεταφραστής καλείται να προβεί σε μία δημιουργική μετατόπιση με σκοπό να αποδώσει ορθώς όλα τα νοήματα του ΚΠ. Ένα παράδειγμα ιδιάζοντος προβλήματος αποτελεί το εξής: «erzählen ihren Wähler innen». Η ουδέτερη ως προς το φύλο γλώσσα αποτελεί ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της γερμανικής, το οποίο δεν παρατηρείται τόσο συχνά στην ελληνική γλώσσα. Γι' αυτό, ήταν απαραίτητο να βρεθεί μία λύση που ούτε αποκλείει κάποιο από τα δύο φύλα ούτε δημιουργεί κάποιο πρόβλημα στη ροή του κειμένου, χρησιμοποιώντας λόγου χάρη την εξής πρόταση: «λένε στους/στις ψηφοφόρους τους». Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, αποφάσισα να το μεταφράσω ως «λένε στο σώμα των ψηφοφόρων τους», καθώς η γενική πληθυντικού του αρσενικού και του θηλυκού ταυτίζονται και κατ' αυτόν τον τρόπο μπορούν να εννοηθούν και να συμπεριληφθούν και τα δύο φύλα.

5. Επίλογος

Με βάση τον παραπάνω μεταφραστικό σχολιασμό γίνεται αντιληπτό ότι ένας μεταφραστής καλείται να επιλύσει πολλά μεταφραστικά προβλήματα, το καθένα από τα οποία μπορεί να εμπίπτει σε διαφορετική κατηγορία μεταφραστικών προβλημάτων. Τα τελευταία είναι αντικειμενικά και δεν ταυτίζονται με τις μεταφραστικές δυσκολίες που συναντά ο εκάστοτε μεταφραστής (Nord, 2014: 145). Οφείλει να έχει υπόψη του ένα πακέτο μεταφραστικών οδηγιών, διασφαλίζοντας τη γεφύρωση μεταξύ του πολιτισμού-πηγής και του πολιτισμού-στόχου. Οι πολιτισμικές διαφορές, τα γλωσσολογικά χαρακτηριστικά, η πολιτική νοοτροπία, καθώς και το γνωστικό υπόβαθρο των δεκτών του ΚΣ αποτελούν συνισταμένες, στις οποίες θα πρέπει ο μεταφραστής να έχει εντρυφήσει πριν προβεί στη μεταφραστική διαδικασία με στόχο να εκπληρώσει τον σκοπό του ΚΣ. Σκοπός της μετάφρασης είναι το ελληνικό κοινό να πληροφορηθεί για ένα συγκεκριμένο θέμα που αφορά τη Γερμανία και το πώς η Γερμανική πολιτεία και κοινωνία συμπεριφέρονταν απέναντι στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα την προηγούμενη δεκαετία. Φυσικά, το συγκεκριμένο μετάφρασμα παρέχει στο ελληνικό κοινό τη δυνατότητα να αντιληφθεί ποια κοινωνία από τις δύο θεωρούνταν τότε πιο ομοφοβική, αντιπαραβάλλοντας τόσο τις θέσεις των γερμανικών κομμάτων με τα ελληνικά όσο και τις πεποιθήσεις των πολιτών και των δύο κοινωνιών.

Συνοψίζοντας, η εκπόνηση της εν λόγω εργασίας αποδείχθηκε κερδοφόρα, καθώς αναζητήθηκαν πολλές πληροφορίες και γνώσεις όσον αφορά την προσέγγιση πολιτικών και κοινωνιολογικών κειμένων που διέπονται από ποικίλες πραγματολογικές, πολιτισμικές και γλωσσικές διαφορές. Μέσα από τη μελέτη των κειμένων και την προσπάθεια επίλυσης μεταφραστικών προβλημάτων, ο μεταφραστής αποκτά μία πιο εμπειρισταωμένη άποψη ως προς τη μετάφραση. Τέλος, οι πολιτισμικές συνισταμένες και ο σκοπός είναι τα στοιχεία που καθορίζουν τις μεταφραστικές επιλογές, ενώ επίσης η μετάφραση αυτή καθαυτή συμβάλλει στην προώθηση της διαπολιτισμικότητας και την όξυνση της κριτικής σκέψης.

6. Βιβλιογραφία

α) Ελληνική

Κελάνδριας, Π.Ι. (2007). *Η Μετάφραση των Οικονομικών Κειμένων*. Αθήνα: Διάυλος

Nord, C. (2014). *Η Μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα: Εισαγωγή στις λειτουργικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Διάυλος

Παριανού, Α. (2004). *Διαπολιτισμική ειδική επικοινωνία. Μονογραφία στην Επιστημονική Επετηρίδα 1999-2003*. Κέρκυρα

β) Ξενόγλωσση

Vermes, A. P. (2003). *Proper names in translation: an explanatory attempt. Across Languages and Cultures*

Ιστογραφία

α) Ελληνική

Αντωνόπουλος, Θ. (2021). *Τα ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιώματα ξανά στο προσκήνιο*. Lifo. Ανακτήθηκε από: <https://www.lifo.gr/lgbtqi/ta-loatki-dikaiomata-xana-sto-proskhinio> (τελευταία επίσκεψη: 28/01/2024)

Παπαδοπούλου, Λ. (2019). *Ποια είναι τα των ατόμων που ανήκουν στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα στην Ελλάδα;* SYNTAGMA WATCH. Ανακτήθηκε από: <https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/poia-einai-ta-dikaiomata-ton-atomon-pou-anikoun-stin-loatki-koinotita-stin-ellada/> (τελευταία επίσκεψη: 29/01/2024)

Παπανικολάου, Δ. (2019). *Ρατσισμός, ομοφοβία και θανατοπολιτική*. Φεμινιστικά. Ανακτήθηκε από: <https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:8a2c493d-82f6-4a09-aaa2-0dce049a3901> (τελευταία επίσκεψη: 28/01/2024)

Ρίγκερντ, Μ. (2023). *Μεγαλύτερη προστασία για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στην Ευρώπη*. Deutsche Welle. Ανακτήθηκε από: <https://www.dw.com/el/%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CF%8D%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B7-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%BB%CE%BF%CE%B1%CF%84%CE%BA%CE%B9-%CE%AC%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1->

[%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%8E%CF%80%CE%B7/a-65651004](#) (τελευταία επίσκεψη: 29/01/2024)

Σωτηρόπουλος, Β. (2022). *Τα δικαιώματα των ιντερσεξ ατόμων στην Ελλάδα*. Heinrich Böll Stiftung. Ανακτήθηκε από: <https://gr.boell.org/el/2022/08/02/tadikaiomata-ton-intersex-atomon-stin-ellada> (τελευταία επίσκεψη: 29/01/2024)

Σωτηρόπουλος, Β. (2022). *Τα ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιώματα στην Ελλάδα*. Heinrich Böll Stiftung. Ανακτήθηκε από: <https://gr.boell.org/el/2022/05/25/ta-loatki-dikaiomata-stin-ellada> (τελευταία επίσκεψη: 28/01/2024)

β) Ξενόγλωσση

Dernbach, A. (2017). *Bundestagswahl: Die Grünen sind die Volkspartei der Queers*. Tagesspiegel. Ανακτήθηκε από: <https://www.tagesspiegel.de/gesellschaft/queerspiegel/die-grunen-sind-die-volkspartei-der-queers-6614794.html> (τελευταία επίσκεψη: 29/01/2024)

Küpper, B., Klocke, U., Hoffmann, L. (2017). *Einstellungen gegenüber lesbischen, schwulen, bisexuellen Menschen in Deutschland*. Antidiskriminierungsstelle des Bundes. Ανακτήθηκε από: https://www.antidiskriminierungsstelle.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/Umfragen/umfrage_einstellungen_geg_lesb_schwulen_und_bisex_menschen_de.pdf?__blob=publicationFile&v=4 (τελευταία επίσκεψη: 29/01/2024)

Opielka, J. (2020). *Liebe und Hass in Europa*. Frankfurter Rundschau. Ανακτήθηκε από: <https://www.fr.de/politik/gestern-fluechtlinge-heute-schwulen-12214705.html> (τελευταία επίσκεψη: 29/01/2024)

Sirleschtov, A., Pohlers A. (2015). *Schwule und lesbische Abgeordnete Politik unterm Regenbogen*. Tagesspiegel. Ανακτήθηκε από: <https://www.tagesspiegel.de/politik/politik-unterm-regenbogen-6318391.html> (τελευταία επίσκεψη: 29/01/2024)

Süßmilch, N. (2021). *Bundestagswahl: Was versprechen die Parteien für LGBTIQ*?*. Siegessäule. Ανακτήθηκε από: <https://www.siegessaule.de/magazin/bundestagswahl-was-versprechen-die-parteien-f%C3%BCr-lgbtiq/> (τελευταία επίσκεψη: 29/01/2024)

Verqueert. (2013). *Parteien zu Lesben. Schwulen, Trans, Inter*. Der Freitag. Ανακτήθηκε από: <https://www.freitag.de/autoren/verqueert/parteien-zu-lesben-schwulen-trans-inter> (τελευταία επίσκεψη: 29/01/2024)

Vuga, A., Kucukalic, N., Barelkowska, J., Münch, K., Prosinger, J. (2022). *Wo stehen wir im Hinblick auf LGBTIQ+-Rechte weltweit?* Heinrich Böll Stiftung. Ανακτήθηκε από: <https://www.boell.de/de/2022/10/10/lgbtiq-rechte-weltweit-ein-ueberblick> (τελευταία επίσκεψη: 29/01/2024)

Wittenius, M. (2022). *Die transnationale Anti-Gender-Bewegung in Europa*. Heinrich Böll Stiftung. Ανακτήθηκε από: <https://www.gwi-boell.de/de/2022/02/03/die-transnationale-anti-gender-bewegung-europa> (τελευταία επίσκεψη: 29/01/2024)

Ηλεκτρονικά Λεξικά

Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache. Ανακτήθηκε από: <https://www.dwds.de/>

Duden Wörterbuch. Ανακτήθηκε από: <https://www.duden.de/woerterbuch>

Glosbe. Das Deutsch-Griechisch Wörterbuch. Ανακτήθηκε από: <https://de.glosbe.com/de/el>

IATE. European Union Terminology. Ανακτήθηκε από: <https://iate.europa.eu/info/documentation>

Linguee. Deutsch-Griechisch Wörterbuch. Ανακτήθηκε από: <https://www.linguee.de/>

PONS Wörterbuch. Ανακτήθηκε από: <https://de.pons.com/>